

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**GOLJUFIJE PRI NEZGODNEM IN AVTOMOBILSKEM
ZAVAROVANJU**

Ljubljana, junij 2003

KATJA HARTMAN

IZJAVA

Študentka Katja Hartman izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Rasta Hartmana, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1. OPREDELITEV GOLJUFIJE	2
1.1 VRSTE ZAVAROVALNIŠKIH GOLJUFIJ	3
1.1.1 INTERNE ZAVAROVALNIŠKE GOLJUFIJE	4
1.1.2 EKSTERNE ZAVAROVALNIŠKE GOLJUFIJE	4
1.3 DEJAVNIKI, ZNAČILNI ZA ZAVAROVALNE GOLJUFIJE	5
2. PRIJAVA ZAVAROVALNEGA PRIMERA	6
2.1 AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE	7
2.2 OSEBNO ZAVAROVANJE	8
3. NEZGODNO ZAVAROVANJE IN GOLJUFIJE	8
3.1 VRSTE NEZGODNEGA ZAVAROVANJA	10
3.1.1 INDIVIDUALNO NEZGODNO ZAVAROVANJE OSEB PRI DELU IN V PROSTEM ČASU	10
3.1.2 KOLEKTIVNO NEZGODNO ZAVAROVANJE OSEB PRI DELU IN V PROSTEM ČASU	10
3.1.3 NEZGODNO ZAVAROVANJE OTROK IN MLADINE	11
3.1.4 NEZGODNO ZAVAROVANJE OSEB PRI OPRAVLJANJU ŠPORTNIH DEJAVNOSTI	11
3.1.5 NEZGODNO ZAVAROVANJE OSEB, KI SLUŽBENO POTUJEJO	11
3.1.6 DRUŽINSKO NEZGODNO ZAVAROVANJE	12
3.2 GOLJUFIJE PRI NEZGODNEM ZAVAROVANJU	13
4. AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE IN GOLJUFIJE	17
4.1 VRSTE AVTOMOBILSKEGA ZAVAROVANJA	18
4.1.1 OBVEZNO AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE	18
4.1.2 ZAVAROVANJE AVTOMOBILSKEGA KASKA	18
4.2 GOLJUFIJE PRI AVTOMOBILSKEM ZAVAROVANJU	20
4.3 GOLJUFIJE Z LIZINGI	25
4.3.1 ZAHTEVE LIZINŠKIH DRUŽB	25
4.4 POMOČ S STRANI POLICISTOV IN DETEKTIVOV	26
5. ZNAČAJ ZAVAROVALNIH GOLJUFOV	27
6. KAKO LAHKO ZAVAROVALNIŠKE GOLJUFIJE PREPREČIMO	30
7. ORGANIZIRANOST SLOVENSКИH ZAVAROVALNIC V BOJU PROTI ZAVAROVALNIŠKIM GOLJUFIJAM	31
SKLEP	33
LITERATURA	35
VIRI	36

UVOD

Zavarovalniške goljufije v zadnjih letih naraščajo tudi v Sloveniji. To je po eni strani logična povezava z razmahom sklepanja zavarovanj po osamosvojitvi, saj pred tem nekatere oblike zavarovanj, na primer življenjsko, zaradi režima v državi sploh niso bile uveljavljene.

S prehodom socialistične družbe v kapitalistično pa je postalo življenjsko zavarovanje zelo razširjeno, predvsem kot ena od oblik varčevanja. Z nastopom lizinskih hiš na slovenskem trgu so se razrasle tudi različne vrste avtomobilskih zavarovanj, poleg obveznega seveda, ki so bile povod, da so posamezniki zaslutili možnost nepoštenega hitrega zaslužka.

Danes zavarovalniško goljufijo lahko predstavimo kot kaznivo dejanje, ki povsod po svetu velja za eno od najhitreje razvijajočih se vej kriminala. Je področje, ki je razmeroma malo tvegano in visoko dobičkonosno, zaradi česar je čedalje bolj privlačno tudi za slovenske predstavnike kriminala belih ovratnikov.

V svojem diplomskem delu bom prikazala določene primere goljufij s področja nezgodnega in avtomobilskega zavarovanja, razloge zanje in posledice ter kako bi lahko te goljufije zatrli ali vsaj poskušali znižati njihovo število.

Tako je prvo poglavje razdeljeno na tri sklope, v katerih sem pojasnila goljufijo in zavarovalniško goljufijo, kakor ju vidi zakon, ter razložila dejavnike, na katere moramo biti najbolj pozorni ob vsakem sumu, da gre za goljufijo na področju zavarovalništva.

Drugo poglavje opisuje prijavo zavarovalnega primera kot obveznosti zavarovanca, ločeno za osebno in avtomobilsko zavarovanje.

V tretjem in četrtem poglavju sta podrobneje prikazani veji zavarovalništva, na kateri se nanaša moje diplomsko delo, to sta nezgodno in avtomobilsko zavarovanje. Poleg tega so opisani primeri goljufij s teh dveh področij, ki so se zgodili na območju Slovenije in ki so bili odkriti.

Kakšen je značaj zavarovalnih goljufov, govori peto poglavje, v naslednjih dveh pa sem prikazala možnosti za preprečitev zavarovalnih goljufij in organiziranost slovenskih zavarovalnic v boju proti zavarovalniškim goljufijam.

V sklepu povzemam ugotovitve, do katerih sem prišla z analizo tematike zavarovalnih goljufij, opisana pa so tudi lastna mnenja o tem, kako bi se bilo treba lotiti predstavljene problematike, da bi se število zavarovalnih goljufij zmanjšalo.

1. OPREDELITEV GOLJUFIJE

Goljufija in zanjo določene kazni so opredeljene v 217. členu kazenskega zakonika, ki pravi:

Kdor z namenom, da bi sebi ali komu drugemu pridobil protipravno premoženjsko korist, spravi koga z lažnivim prikazovanjem ali prikrievanjem dejanskih okoliščin v zмотo ali ga pusti v zmoti in ga s tem zapelje, da ta v škodo svojega ali tujega premoženja kaj stori ali opusti, se kaznuje z zaporom do treh let.

Če je storilec z dejanjem iz prejšnjega odstavka povzročil veliko premoženjsko škodo, se kaznuje z zaporom od enega do osmih let.

Če je z dejanjem iz prvega odstavka tega člena povzročena majhna premoženjska škoda in je šlo storilcu za to, da pridobi majhno premoženjsko korist, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do enega leta.

Kdor z namenom, da bi drugega oškodoval, spravi koga z lažnim prikazovanjem ali prikrievanjem dejanskih okoliščin v zмотo ali ga pusti v zmoti in ga s tem zapelje, da ta v škodo svojega ali tujega premoženja kaj stori ali opusti, se kaznuje z denarno kaznijo ali z zaporom do enega leta.

Kazenski pregon za dejanje iz prvega in drugega odstavka se začne po uradni dolžnosti, za dejanje iz tretjega in četrtega odstavka tega člena pa se začne na predlog.

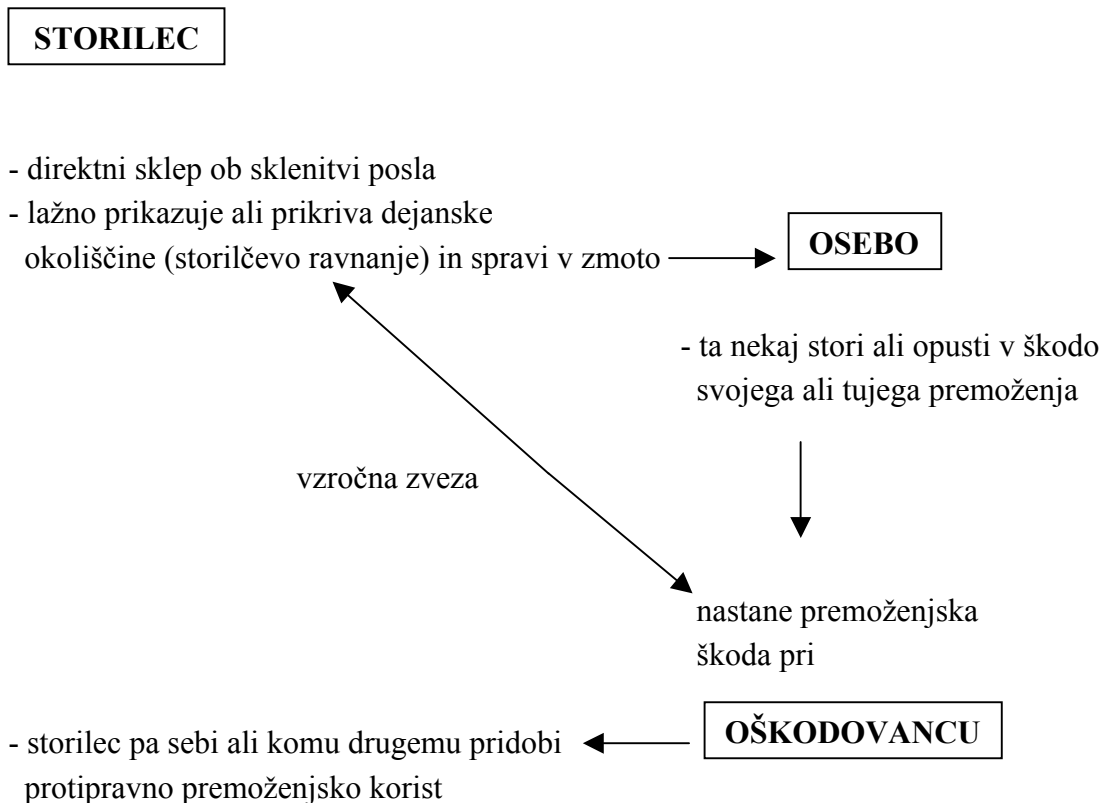
Ne glede na to, ali gre za majhno ali veliko premoženjsko škodo, morajo biti izpolnjeni naslednji elementi za obstoj kaznivega dejanja goljufije:

1. namen storilca pridobiti protipravno premoženjsko korist,
2. spraviti nekoga v zмотo ali ga pustiti v zmoti,
3. lažnivo prikazovanje ali prikrievanje dejanskih okoliščin,
4. škoda na premoženju tretjega.

Posledica goljufije pa mora dejansko nastati, sicer ne moremo govoriti o kaznivem dejanju goljufije.

Med storilčevim goljufivim ravnanjem in nastankom škode mora biti vzročna zveza. Ravno zaradi te zveze je dokazovanje naklepa lahko izredno težavno.

SHEMA 1: Povzetek elementov goljufije

Vir: Interno gradivo ministrstva za notranje zadeve.

Na znake goljufij pri nezgodnem in avtomobilskem zavarovanju zavarovalnice najpogosteje naletijo v zvezi z uveljavljanjem izplačil nezgodnih zavarovanj, ko zavarovanci poskušajo uveljavljati izplačila za posledice po starih poškodbah (pred začetkom zavarovanj) ali za bolezni, ki niso predmet zavarovanja. Prav tako poskušajo zamolčati izključitvene razloge jamstva zavarovalnice, kakršni so: vinjenost, delovanje narkotikov na zavarovanca, upravljanje letal, plovnih objektov, motornih vozil in drugih vozil brez predpisanega veljavnega dovoljenja, sodelovanje pri fizičnih obračunavanjih in izvršitvi kaznivega dejanja. Pri sklenitvi nezgodnega zavarovanja zavarovanci zamolčijo kakšne težje bolezni, zaradi katerih jih zavarovalnice ne bi sprejele v zavarovanje ali pa bi jih sprejele s povečano premijo.

1.1 VRSTE ZAVAROVALNIŠKIH GOLJUFIJ

Tako kakor je širok krog povzročiteljev zavarovalniških goljufij, tako je širok tudi krog žrtev, ki jih zavarovalniška goljufija prizadene: imetnike zavarovalnih polic, zavarovalnice, zaposlene v zavarovalnicah, in bodoče zavarovance zavarovalnic.

Interno zavarovalniško goljufijo v škodo zavarovalnice in imetnikov zavarovalnih polic zagrešijo zavarovalni agenti in drugi zaposleni v zavarovalnicah ali celo menedžerji in lastniki zavarovalnic.

Eksterne zavarovalniške goljufije zagrešijo posamezniki, zavarovanci, podjetja, upravičenci in dediči iz zavarovalnih pogodb ter seveda poklicni goljufi.

1.1.1 INTERNE ZAVAROVALNIŠKE GOLJUFIJE

Interne zavarovalniške goljufije obsegajo krajo in izdajo ključnih informacij in poslovnih skrivnosti ali drugega podjetniškega premoženja ter namerno zavajanje javnosti in strank o naravi poslovanja zavarovalnice oz. o naravi njihovih zavarovalniških storitev. Zaposleni v zavarovalnicah goljufajo svojega delodajalca različno. Eden od načrtov je sprejemanje podkupnin in drugih nagrad v zameno za izplačevanje neupravičenih zahtevkov. Torej četudi zaposleni ugotovi, da zahtevek do zavarovalnice ni upravičen, včasih v kooperaciji z zavarovanci in drugimi udeleženci goljufije zamiži na eno oko in izplača odškodnino. Drug primer so zavarovalniški agenti, ki denarja, s katerim so jim stranke poravnale račun za zavarovalniške storitve, ne nakažejo zavarovalnici, za katero delajo, ampak zadržijo celotno premijo (kar je bistveno več od provizije, ki bi jo dobili za prodajo storitve) in upajo, da zavarovanec ne bo uveljavljal nobenih odškodnin. Bili so tudi primeri ustanovitve navideznih zavarovalnic, ki so pobirale premije od nič hudega slutečih strank, nato pa zelo redko ali celo nikoli ne izplačale zahtevkov, saj so odgovorni izginili z denarjem in premoženjem zavarovalnice, ko se je nabralo preveč zahtevkov oziroma še preden so začele pristojne oblasti raziskovati.

1.1.2 EKSTERNE ZAVAROVALNIŠKE GOLJUFIJE

Eksterne zavarovalniške goljufije obsegajo številne goljufive zahtevke na področju avtomobilskih, nezgodnih, življenjskih, zdravstvenih in premoženjskih zavarovanj ter pranje denarja prek zavarovalnic. Primeri takšnih goljufij so:

- namerno poškodovanje ali uničenje premičnin ali nepremičnin, ki so obrabljene ali delno poškodovane, tako da si zavarovanec z uveljavljanjem odškodnine pridobi protipravno finančno korist (pri kasko in požarnem zavarovanju);
- napihovanje višine zahtevkov (večkrat v sodelovanju z odvetniki) z namenom povrnitev stroškov, ki so jih imeli s plačilom zavarovalnih premij (pri vlomnem zavarovanju);
- načrtno odtujevanje ali skrivanje premičnin in lažna ovadba škodnega primera policiji (pri vlomnem zavarovanju in kraji avtomobilov);
- zavarovanje stvari po nastanku škodnega primera ali zloraba zavarovalne police drugega zavarovanca (npr. zavarovanec poškoduje svoj avto, in ker nima kasko zavarovanja, prosi prijatelja za kupon njegovega obveznega zavarovanja);

- navajanje lažnih podatkov o prometnih nesrečah in poškodbah vozil (npr. zaradi vinjenosti voznika, ki v takšnem primeru ni upravičen do odškodnin);
- predložitev ponarejenih ali predrugačenih listin (npr. fotokopij zdravniških spričeval pri zahtevkih iz polic nezgodnega zavarovanja ali kuponov za uveljavljanje popusta pri avtomobilskem zavarovanju);
- samopoškodovanje posameznikov zaradi uveljavljanja odškodnin iz nezgodnega zavarovanja;
- napačno navajanje ali zamolčanje informacij zaradi znižanja premije ali povečanja možnosti za sprejem v zavarovanje (zamolčanje zdravstvenih težav pri sklepanju življenjskega in zdravstvenega zavarovanja).

V tujini, pa tudi pri nas so zelo razširjene goljufije iz zdravstvenega zavarovanja. Tako izdelovalci in prodajalci medicinske opreme ponujajo zastoj izdelke, te pa nato zaračunajo zavarovalnici stranke, ki v resnici sploh ni potrebovala določenega zdravstvenega pripomočka ali ga celo nikdar ni prejela, ali pa zaračunajo fiktivne storitve zdravstveni zavarovalnici na podlagi nepotrebnih ali celo ponarejenih zdravstvenih testov.

Pranje denarja prek zavarovalnic poteka tako, da ljudje dohodke, pridobljene iz ilegalnih in kriminalnih dejavnosti (trgovina z drogo in orožjem, prostitucija, izsiljevanje itd.), skozi zavarovalniške posle pretopijo v legalni denar. Sklenejo npr. visoko življenjsko in rentno zavarovanje in ga plačujejo z "umazanim" denarjem, nato pa dobijo od zavarovalnic izplačan popolnoma čist denar v obliki rent, ali pa sklenejo avtomobilsko nezgodno ali premoženjsko zavarovanje in nato s pomočjo eksternih goljufij od zavarovalnic dobijo oprani denar v obliki odškodnin ali izplačil neizkoriščenih premij ob prekinitvi zavarovanj med zavarovalnim letom zaradi prodaje določene premičnine ali nepremičnine (Vake, Kapital, 2002).

1.3 DEJAVNIKI, ZNAČILNI ZA ZAVAROVALNE GOLJUFIJE

Neodkrita kazniva dejanja lahko uspešno odkrivamo in preprečujemo prek dejavnikov, ki lahko kažejo na zavarovalno goljufijo in na katere morajo biti zavarovalniški delavci še posebno pozorni.

To so (Insurance Fraud, 1994, str. 29):

- nesreča se zgodi v kratkem času po tem, ko se je oseba zavarovala ali pa povišala zavarovalno premijo;
- nesreča se zgodi v kratkem času po tem, ko je bilo vozilo zavarovano ali tik preden poteče zavarovanje;
- visoki stroški popravila vozila, ki je bilo poškodovano v lažji prometni nesreči;
- elementi v odškodninskem zahtevku, ki vzbujajo sum likvidatorja;

- visoki odškodninski zahtevki, nastali v začetku zavarovalnega kritja;
- izjava o izgubi originalnih dokumentov oziroma zavarovalnih polic;
- odškodninski zahtevki zaradi telesnih poškodb so pretirano visoki glede na poškodbe na vozilu;
- visoki stroški zdravljenja glede na vrsto poškodbe in nesrečo;
- zdravniška spričevala rednih kontrol so datirana na nedeljo ali na dan praznika;
- poškodbe na vozilu so nesorazmerno velike v primerjavi z naravo nesreče in izjavami prič;
- poškodovanega vozila si ni mogoče naknadno ogledati, ker je že prodano ali razstavljeno;
- pooblastilo odvetniku je datirano na dan nesreče ali neposredno po njej;
- nenavadna oziroma pogosta menjava zavarovatelja;
- znaki možnega ponarejanja predloženih dokumentov;
- dejavniki, ki kažejo na izmišljeno prometno nezgodo;
- drugo.

Posamezni dejavnik vedno še ne pomeni, da bo zavarovanec poskušal ogoljufati zavarovalnico, zato mora le-ta nameniti pozornost tudi drugim okoliščinam, ki spremljajo zavarovalni primer, kar ji pomaga pri odkrivanju morebitnih kršiteljev.

2. PRIJAVA ZAVAROVALNEGA PRIMERA

Prva in temeljna obveznost zavarovanca po nastanku zavarovalnega primera je, da tega prijavi zavarovalnici. Zavarovalnica ima pravico udeležbe pri ugotavljanju okoliščin, ki so pripeljale do zavarovalnega primera, in višine škode. Zavarovancu lahko daje nasvete in obvezna navodila za taka ravnanja, ki bodo učinkovala na višino škode.

Obveznost prijave zavarovalnega primera ureja Obligacijski zakonik (OZ) in zavarovalni pogoji. OZ ureja obveznost obvestitve o nastanku zavarovalnega primera (917. čl.). To določilo ne velja za življenjsko zavarovanje. Zavarovanec je dolžan prijaviti zavarovalni primer najpozneje v treh dneh od dneva, ko zanj izve. Norma je take narave, da jo je z zavarovalno pogodbo dovoljeno spreminjati, vendar samo v korist zavarovanca. Sankcija za neizpolnitev prijavnih obveznosti je povrnitev škode zavarovalnici, ki bi zaradi prepozne prijave nastala.

Opustitev prijave obveznosti zavarovanca zavarovalnica ne sme sankcionirati z izgubo zavarovalnih pravic. Določba je kogentne narave in je z zavarovalnimi pogoji ni možno spreminjati.

Zavarovalni pogoji prijavnih obveznosti za različna zavarovanja niso enotni.

2.1 AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE

Zavarovančeve obveznosti ob nastanku zavarovalnega primera so:

- prijaviti zavarovalnici zavarovalni primer najkasneje v treh dneh, ko je zanj izvedel (avtomobilski kasko, avtomobilska odgovornost, škoda zaradi telesnih poškodb) oziroma brez odlašanja (nezgodno zavarovanje, pravna zaščita),
- storiti vse, kar je v njegovi moči, da se prepreči večja škoda,
- zavarovalnici dati vse podatke, potrebne za ugotavljanje vzroka, obsega in višine škode,
- poškodovane in uničene stvari hraniti nespremenjene do ogleda zavarovalnice,
- zavarovalni primer prijaviti policiji, kadar je to dolžan storiti po pozitivnih predpisih,
- dopustiti preizkus alkoholiziranosti ali vpliva mamil,
- pri prometni nesreči pričakati policijo, kadar jo je po pozitivnih predpisih dolžan obvestiti, razen če ga je zaradi poškodb, utrpelih pri prometni nesreči, treba nujno odpeljati v zdravstveno ustanovo,
- pri zavarovanju avtomobilske odgovornosti mora zavarovalnici pomagati pojasniti vprašanje odgovornosti, zato mora, če je možno, takoj po zavarovalnem primeru skupaj z oškodovancem sestaviti in podpisati Evropsko poročilo,
- pri zavarovanju avtomobilske odgovornosti mora nemudoma obvestiti zavarovalnico o vseh ukrepih kazenskega in upravnokazenskega pregona,
- pri zavarovanju avtomobilske odgovornosti brez odlašanja obvestiti zavarovalnico o oškodovančevih odškodninskih zahtevkih in jih prepustiti njej v obravnavanje, ob tožbi pa ji prepustiti vodenje pravde,
- pri nezgodnem zavarovanju in zavarovanju voznika za škodo zaradi telesnih poškodb takoj poklicati ali obiskati zdravnika in se ravnati po njegovih napotkih, po končanem zdravljenju pa zavarovalnici predložiti podatke o zdravniku ter dokumentacijo o poškodbi, zdravljenju, trajnih posledicah in morebitnih telesnih hibah in boleznih pred zavarovalnim primerom,
- pri zavarovanju pravne zaščite mora zavarovalnici omogočiti, da sama izvensodno uveljavlja zavarovančeve odškodninske zahteve, obvestiti jo mora o izbiri odvetnika in ji predložiti vse račune za njegove in druge stroške, ki so kriti z zavarovanjem, storiti vse, da se stroški po nepotrebem ne zvišujejo, pred sodnim uveljavljanjem zahtevkov, še posebno pred izpodbijanjem sodne odločbe ali pred sklenitvijo poravnave vprašati zavarovalnico za mnenje.

2.2 OSEBNO ZAVAROVANJE

Zavarovančeve ali upravičenčeve obveznosti ob nastanku zavarovalnega primera so:

- oseba, ki zahteva plačilo iz zavarovanja, mora zavarovalnico takoj obvestiti o dogodku, od katerega je odvisno upravičenje od zahtevka. Pri nezgodnem zavarovanju mora nezgodo prijaviti takoj, ko mu zdravje to dopušča,
- do prihoda predstavnika zavarovatelja na kraj nastanka zavarovalnega primera ne spreminjati položaja poškodovanih oseb, razen če je sprememba potrebna zaradi preprečitve povečanja posledic zavarovalnega primera oz. njihovega zmanjšanja škode,
- predložiti zavarovalnici izpisek iz matične knjige umrlih, če zahtevk temelji na smrti zavarovanca,
- predložiti zavarovalnici rojstne podatke zavarovanca,
- predložiti zavarovalnici dokaz, da je oseba, ki postavlja zahtevk, upravičena do zahtevka,
- pri pokojninskem zavarovanju predložiti dokaz o upokojitvi, pri življenjskem zavarovanju predložiti dokaz o doživetju,
- pri nezgodnem zavarovanju takoj, ko je mogoče, poklicati ali obiskati zdravnika in se ravnati po njegovih navodilih; predložiti zdravstveno dokumentacijo, iz katere so razvidni podatki o lečečem zdravniku, vrsta poškodbe, čas zdravljenja, morebitne trajne posledice ter morebitne bolezni in telesne hibe pred nezgodo.

Prijave vseh zavarovalnih primerov morajo biti pisne.

3. NEZGODNO ZAVAROVANJE IN GOLJUFIJE

Oblike zavarovanj delimo na osebno in premoženjsko zavarovanje. Pri nezgodnem zavarovanju je predmet zavarovanja oseba, zato spada med osebna zavarovanja.

Nezgodo lahko opredelimo kot nenaden, od zavarovančeve volje neodvisen dogodek, ki deluje od zunaj naglo na zavarovančevo telo in povzroči poškodbe, ki zahtevajo zdravniško oskrbo, posledice pa so lahko začasna ali trajna zavarovančeva nesposobnost za delo, invalidnost ali smrt.

Za nezgodo v smislu prejšnjega odstavka štejejo zlasti naslednji dogodki: povozitev, trčenje, udarec električnega toka in strele ter udarec ob predmet ali s predmetom, padec, zdrs, ranitev s predmeti in orožjem ali eksplozivnimi snovmi, vbod, udarec ali ugriz.

Kot nezgodo lahko opredelimo tudi:

- bakteriološko verificirano zastrupitev s hrano ali kemičnimi sredstvi,
- okužbo poškodbe, ki je bila povzročena z nezgodo,
- opeklino, ki je posledica nezgode,
- mrčesni pik ali ugriz živali, ki povzroča takojšnje reakcije, vendar ne, če povzroči nalezljivo bolezen,
- pretrganje mišic ali sklepnih vezi, izpah, prelom zdravih kosti, ki nastopi zaradi naglih telesnih kretenj in nenadnega napora, če so nastali zaradi nepredvidenega zunanega dogodka in so bili takoj po poškodbi ugotovljeni v bolnišnici ali drugi zdravstveni ustanovi,
- posledice delovanja toplote, mraza ali vremena, če je bil zavarovanec takšnemu delovanju izpostavljen zaradi nezgode, ki se je zgodila neposredno pred tem ali pri reševanju človeškega življenja,
- nezgodno zadavitev in utopitev,
- nezgodno dušitev in zadušitev,
- radiacijo, ki nastopi naglo in nenadno, ter
- izgubo oziroma zlom stalnih zdravih zob zaradi nezgode.

Takšnim in podobnim nezgodam smo v vsakdanjih situacijah izpostavljeni vsi. Da bi lahko povečali svojo varnost pred finančnimi posledicami teh nezgod, obstajajo različne vrste nezgodnega zavarovanja.

Med nezgode pa ne štejejo:

- bolezni, tudi nalezljive, poklicne in degenerativne,
- nezgode, ki so nastale zaradi psihičnih vplivov, kakršne koli spremembe zavesti, delovanja alkohola, narkotikov ali zdravil,
- trebušne, popkovne, vodne in druge kile, razen tistih, ki nastanejo zaradi neposredne poškodbe trebušne stene po neposrednem delovanju zunanje mehanske sile in je poleg kile ugotovljena poškodba mehkih delov trebušne stene v tem področju,
- infekcijska obolenja, ki nastanejo zaradi rezanja ali trganja žuljev, nege nohtov in obnohtja ter drugih izrastkov trde kože, in vse oblike alergij,
- anafilaktični šok, razen če je nastal pri zdravljenju zaradi nezgode,
- medvretenčne kile (hernia disci intervertebralis), vse vrste lumbalgij, diskopatij, sakralgij, miofascitsov, kokcigidinij, ishialgij, fibrozitsov in vse spremembe hrbtenice, ki so označene z analognimi termini, četudi se njihova simptomatika pojavi šele po poškodbi,
- odstop mrežnice (ablatio retinae) razen tiste, ki nastopi po neposredni poškodbi zdravega očesa in je ugotovljena v bolnišnici,
- tri-in večkrat ponovljena poškodba ali ponoven kompletni ali delni izpah oziroma izvin na istem sklepu,

- posledice kroničnega uživanja alkohola ali drugih opojnih sredstev,
- posledice medicinskih, posebno operativnih posegov, razen če je do teh posegov prišlo zaradi dokazane napake medicinskega osebja,
- bolezenske spremembe na kosteh, hrustancu, skeletu in gibalnem aparatu (mišice, vezi, sklepne ovojnice), zobovju ter patološke epifiziolize in apifiziolize ter
- pretrganje tetiv, razen pri neposrednih udarcih.

Kar pomeni, da naštetu ne more biti predmet nezgodnega zavarovanja.

Višina zavarovalne premije pri nezgodnem zavarovanju je odvisna od:

- višine zavarovalnih vsot za posamezne zavarovane nevarnosti,
- časa trajanja zavarovanja,
- dela, ki ga zavarovanec opravlja, oziroma dejavnosti, v kateri delo poteka in
- od drugih nevarnosti, ki vplivajo na višino zavarovalne premije.

3.1 VRSTE NEZGODNEGA ZAVAROVANJA

3.1.1 INDIVIDUALNO NEZGODNO ZAVAROVANJE OSEB PRI DELU IN V PROSTEM ČASU

Ob sklenitvi individualnega nezgodnega zavarovanja pri opravljanju dela in v prostem času se lahko zavaruje ena ali več oseb, odločijo pa se lahko med naslednjima možnostma:

- Zavarovanje z neomejenim jamstvom, pri katerem je zavarovanec zavarovan tako v času opravljanja dela, kot zunaj tega časa, torej v prostem času.
- Zavarovanje z omejenim jamstvom pa zavaruje samo nezgode, ki bi se pripetile pri opravljanju dela, nezgode na poti od doma do delovnega mesta, na poti z dela domov, pri opravljanju delovnih dolžnosti, kakršne so udeležba na sestankih, službena potovanja...

3.1.2 KOLEKTIVNO NEZGODNO ZAVAROVANJE OSEB PRI DELU IN V PROSTEM ČASU

Kolektivno nezgodno zavarovanje oseb pri opravljanju dela in v prostem času je namenjeno zavarovanju delavcev v podjetjih ter članom skupin in društev.

Sklenitelj zavarovanja je pravna ali fizična oseba – delodajalec, ki sklene kolektivno zavarovanje. Zavarovalne premije lahko sklenitelj plačuje iz svojih sredstev ali iz sredstev zavarovanih oseb. Z eno polico mora biti zavarovanih najmanj šest oseb.

Zavarujejo se lahko tudi osebe, ki so pri sklenitelju zavarovanja zaposlene za nedoločen čas, določen čas ali pogodbeno. Po dogovoru se lahko zavarujejo tudi osebe, ki s skleniteljem sestavljajo organizirano skupino.

Tudi pri tej vrsti nezgodnega zavarovanja se je možno odločati med zavarovanjem z neomejenim in zavarovanjem z omejenim jamstvom, zavarovalna premija pa je odvisna od števila zaposlenih, delovnega področja oziroma dejavnosti delovne organizacije.

3.1.3 NEZGODNO ZAVAROVANJE OTROK IN MLADINE

To zavarovanje se sklepa vsako leto sproti in velja v prostem času in v tistem, ki ga otroci in mladina prebijejo v vrtcu, šoli ali na fakulteti. Zavarovalnice večinoma jamčijo za izplačilo zavarovalnine tudi, če se je nesreča zgodila med počitnicami doma ali v tujini.

Delne omejitve v zavarovalnih vsotah pri nezgodnem zavarovanju dijakov in študentov veljajo samo za nezgode, ki nastanejo pri treningu in tekmah nevarnejših športov, v katerih dijaki oziroma študentje sodelujejo kot registrirani člani športne organizacije ali kluba.

3.1.4 NEZGODNO ZAVAROVANJE OSEB PRI OPRAVLJANJU ŠPORTNIH DEJAVNOSTI

To zavarovanje lahko sklene tako pravna kot tudi fizična oseba. Zavarovanje pa se lahko sklene posamično ali skupinsko.

Navedeno zavarovanje zajema naslednje oblike nezgodnega zavarovanja:

- nezgodno zavarovanje članov športnih organizacij – amaterjev,
- zavarovanje udeležencev športnih dirk in tekmovanj,
- zavarovanje stroškov zdravljenja za inozemske udeležence športnih tekmovanj,
- zavarovanje udeležencev množičnih rekreativnih prireditev.

Vrhunski in profesionalni športniki se glede na celoletno zavarovanje zavarujejo po posebni premijski skupini.

3.1.5 NEZGODNO ZAVAROVANJE OSEB, KI SLUŽBENO POTUJEJO

Nezgodno zavarovanje oseb, ki službeno potujejo, je namenjeno podjetjem, da zavarujejo svoje zaposlene med službenim potovanjem. Zaposleni so takrat namreč še toliko bolj izpostavljeni nevarnosti nezgod.

Sklenitelj te oblike nezgodnega zavarovanja je lahko podjetje ali druga organizacija, ki želi zavarovati svoje delavce oziroma člane. Ob sklenitvi zavarovanja so zavarovane osebe, ki službeno potujejo po nalogu sklenitelja zavarovanja. Jamstvo se prične ob odhodu

zavarovane osebe od doma oziroma iz podjetja, kjer je zaposlena, na službeno potovanje in preneha ob vrnitvi na delovno mesto oziroma ob vrnitvi na njen dom.

Za veljavnost zavarovanja je za posamezna službena potovanja treba izdati potni nalog.

Osebe pri vseh petih doslej navedenih vrstah nezgodnega zavarovanja, je mogoče zavarovati za naslednje nevarnosti:

- Smrt zavarovanca zaradi nezgode: zavarovalnica izplača upravičencu dogovorjeno zavarovalno vsoto ob nezgodni smrti.
- Invalidnost kot posledica nezgode: zavarovalna vsota za primer invalidnosti se izplača ob stodontni invalidnosti zavarovanca zaradi nezgode ali pa se izplača del zavarovalne vsote – glede na odstotek invalidnosti, ugotovljen po tabeli invalidnosti.
- Dnevna odškodnina: za čas, ko zavarovanec ni sposoben opravljati svojega rednega dela, a za največ 200 dni nesposobnosti za delo.
- Nadomestilo za bolnišnični dan: to nadomestilo se izplača za vsako prenočitev zavarovanca v bolnišnici zaradi zdravljenja posledic nezgode, vendar največ za 365 dni v dveh letih od dneva nezgode.
- Stroški zdravljenja: zavarovalnica povrne stroške zdravljenja, ki jih je zavarovanec imel ob nezgodi in za katere se izkaže, da jih je moral plačati sam (participacija, prispevki za ortopedske pripomočke, stroški operativnih posegov...), in sicer do zneska, ki je dogovorjen ob sklenitvi.

3.1.6 DRUŽINSKO NEZGODNO ZAVAROVANJE

Namenjeno je zavarovanju članov družine od rojstva do dopolnjenega 75. leta starosti. Sklenitelj te oblike nezgodnega zavarovanja je lahko le član gospodinjstva, za katero se šteje vsaka družina ali druga skupnost ljudi, katere člani skupaj stanujejo in skupno porabljajo svoje dohodke. Člani gospodinjstva, ki začasno prebivajo v drugem kraju (npr. otroci, ki se šolajo), se lahko prav tako zavarujejo kot člani družine. Družino predstavljata najmanj dve osebi.

Pri tem zavarovanju je možno skleniti zavarovanje za naslednje nevarnosti:

- smrt zavarovanca zaradi nezgode,
- invalidnost kot posledico nezgode,
- nadomestilo za bolnišnični dan in
- smrt zavarovanca zaradi bolezni: zavarovalnica izplača upravičencu dogovorjeno zavarovalno vsoto ob smrti zaradi bolezni. Zaposlene je možno zavarovati za to nevarnost do dopolnjenega 75. leta starosti, njihove družinske člane pa do 65. leta. To zavarovanje lahko sklenejo zavarovanci do starosti 65 let. Zavarovanje za primer smrti zaradi bolezni se lahko sklene samo tako, da so zavarovani vsi člani družbe, mlajši od 65 let. Vsi člani enega gospodinjstva se lahko zavarujejo samo na enake zavarovalne

vsote in samo po isti kombinaciji, razen osebe, starejše od 65 let, ob priključeni nevarnosti za primer smrti zaradi bolezni.

3.2 GOLJUFIJE PRI NEZGODNEM ZAVAROVANJU

Primer 1

Pohlep lahko včasih privede ljudi do tako nerazumnih dejanj, kakršno je storil Mitja Z. iz Ljubljane. Da bi od zavarovalnic iztržil 17.800.000 SIT, si je namreč dal odstraniti palec leve roke in to poskušal prikazati kot nesrečo.

Najprej je marca leta 1993 prek svojega podjetja sklenil nezgodno zavarovanje s kar dvanajstimi poslovnimi enotami iste zavarovalnice in celo čez maksimalni znesek zavaroval dneвно odškodnino za čas nezmožnosti za delo. Kmalu zatem je prišepal na travmatološko kliniko in tožil, da je nerodno stopil in si poškodoval koleno. Z zdravniškim izvidom, ki ga je doma še nekoliko priredil, je poskušal uveljaviti 12 zahtevkov za odškodnino, ki bi skupaj nanesele kar 1.980.473 tolarjev; od neke druge zavarovalnice pa je iztržil 380.000 tolarjev za poškodbo desne rame, ki naj bi jo bil staknil pri padcu z zmajem. Vendar navedeni zneski niso zadostovali, da se ne bi lotil še naslednjega dejanja.

V juniju leta 1993 je pri šestih slovenskih zavarovalnicah sklenil nezgodno zavarovanje, nedolgo zatem pa prijavil, da mu je propeler ultralahkega letala odbil prst. Čeprav je pri svojih poskusih pokazal kar fanatično požrtvovalnost, si prsta le ni upal zares vtakniti v propeler. Pri tem mu je namreč »prijateljsko« pomagal Vahid H. Ta podrobnost je Mitjo izdala, saj so strokovnjaki zlahka ugotovili, da poškodbe ni mogel povzročiti propeler, saj bi ta povzročil večje rane, ki bi ga verjetno stale celo roko.

Mitji je grozila kazen najmanj treh let zapora, zoper Vahida H. pa so kriminalisti vložili kazensko ovadbo zaradi povzročitve posebno hude poškodbe, saj dejstvo, da je imel privoljenje žrtve, takega kaznivega dejanja pač ne opravičuje (tudi morilci bi se sicer lahko izgovarjali, da so imeli privoljenje žrtve, razlagajo kriminalisti).

Primer 2

Mladoletni Aleš G. se je menda dne 18. 5. 1998 telesno poškodoval kot sopotnik na motorju, ki ga je upravljal njegov brat Andrej G. Odvetnica Aleša G. je vložila zahtevek za izplačilo odškodnine na zavarovalnico Triglav, ki mu je bila priložena tudi ustrezna dokumentacija.

Zaradi suma, da gre za goljufijo, so delavci zavarovalnice ponovno preučili zadevo, kajti treba je bilo dokazati, da motorja ni vozil Andrej (kot je navedeno v zahtevku), ampak

njegov brat Aleš, ki sploh nima voznškega dovoljenja – torej ni upravičen do zavarovalnega kritja.

Delavec službe za ugotavljanje in preprečevanje zavarovalnih goljufij je opravil naslednje poizvedbe, na osnovi katerih je dokazal goljufijo:

- pri sosedih in drugih je poizvedel vse o obeh bratih, Alešu in Andreju G. Ugotovil je, da oba redno vozita kolo z motorjem. Samega dogodka se nihče ni spomnil;
- mlajši brat Aleš G. je zaposlen pri samostojnem podjetniku Z. Z., starejši brat Andrej G. pa pri podjetju xyz d. o. o. ugotovil je, da je oče že umrl, mati pa je zapustila otroke in se odselila. Zanju skrbi skrbnica Marija G. Ugotovil je tudi, da jim na kmetiji občasno pomaga delavec Janez V. (starost okoli 50 let). Oba, Aleša in Andreja, je že obravnavala policija in sta problematična;
- pri sosedih o dogodku ni izvedel ničesar, saj nihče ni ničesar vedel, samo neka starejša gospa je omenila, da naj bi se bil že pred časom eden od fantov (ni vedela kateri) z mopedom v Rogaški Slatini zaletel v neko žensko z avtom. Več ni vedela;
- zavarovalniškemu delavcu, odgovornemu za preiskavo je uspelo najti Janeza V., ki občasno pomaga pri delu na kmetiji. V daljšem pogovoru z njim je ugotovil, da o zadevi nič ne ve, vendar pa mu je tudi on omenil neko trčenje Aleša G. z neko žensko v Rogaški Slatini. Čeprav dogodka ni znal opisati, se je spomnil, da je bilo to maja 1998 in da je bil po dogodku zaradi poškodb v bolnišnici;
- zatem je obiskal skrbnico Marijo G. in ta je dogodek sprva opisala tako, kakor je zapisano v odvetniškem zahtevku. Na podlagi njene izjave je vpriču nje opravil podroben pregled kolesa z motorjem Tomos APN6 in osebnega vozila VW jetta, v katero naj bi bil zavarovanec trčil – vendar jetta ni bila poškodovana;
- Marija G. nato ni znala pojasniti, zakaj je sprva napisala, da je moped vozil Aleš, v odvetniškem zahtevku pa je pisalo, da ga je vozil Andrej. Prav tako ni znala natančno odgovoriti, kaj točno je kdo od njiju počel po padcu (kje je ležal Aleš, kje je bil moped, kaj je medtem delal Andrej, kako so ga odnesli v stanovanje...);
- ker je skrbnica vztrajala pri zgodbi iz odvetniškega zahtevka, je preiskovalec odšel v xyz d. o. o., kjer je zaposlen Andrej G, toda ta je nekatere podrobnosti opisal drugače. Trdil je namreč, da sta ob trčenju oba imela čelade na glavi (skrbnica Marija G. pa je trdila, da jo je imel le domnevni voznik Andrej). Ko mu je preiskovalec povedal, da je njegovo izjavo preveril in ugotovil, da je bil ob nesreči v službi, se je Andrej G. prestrašil in takoj priznal, da o zadevi ne ve ničesar in da res ni vozil on, ampak so si celotno zadevo izmislili. Na prijavi je takoj podpisal, da vozila ni vozil on;

- zatem je preiskovalec ponovno govoril z Marijo G. in priznala je, da so si vse res izmislili in da Andrej G. tedaj sploh ni bil doma. Povedala je še, da je moped vozil Aleš G. Tudi ona je pisno preklicala prijavo dogodka;
- na koncu je bil na vrsti še oškodovanec Aleš G., ki je sprva naučeno lagal in vztrajal pri trditvah na odvetniškem zahtevku. Ko pa so mu bila predstavljena vsa dejstva, je naposled priznal, da so si vse skupaj izmislili, in povedal, da se je omenjenega dne vozil z mopedom po Rogaški Slatini in trčil v zadnji del fiata una sive barve, ki ga je vozila neka starejša ženska. Pri tem se je močno udaril v koleno, ker pa na vozilu fiat ni bilo škode, sta se z voznico sporazumela, da gresta vsak svojo pot. Tako se je z obolelim kolonom odpravil domov, ker pa nima izpita za moped, so se doma dogovorili in priredili različico, ki je razvidna iz odvetniškega zahtevka. Tudi on je izjavo pisno potrdil na prijavi.

Iz omenjenih izjav izhaja, da gre v celoti za izmišljeno zadevo, zato je zavarovalnica zahtevek odklonila.

Primer 3

Zavarovanec Jože B. je dne 15. novembra 1998 vložil odškodninski zahtevek zaradi telesnih poškodb, ki naj bi jih bil dobil pri padcu s kolesom. V prijavi nesreče je zapisal, da se je 1. junija 1998 rekreativno vozil z gorskim kolesom. Pri tem je navedel tudi dve priči, ki sta ga opazili pri njegovem treningu s kolesom na stezi, kjer običajno vadijo motoristi. Na travnatem delu steze za motoriste mu je spodneslo prednje kolo, tako da ga je vrglo čez krmilo, pri tem pa je padel na skali v travi. Tam je nezavesten obležal. Ko se je spet zavedel, sta ob njem stala dva moška in prosil ju je, da po telefonu pokličeta njegovega brata. Ta ga je kasneje peljal v celjsko bolnišnico. Vseh drugih podrobnosti se ni spominjal, ker je imel močnejši pretres možganov.

Ker je bila zavarovalnici omenjena zadeva zelo sumljiva, so se odločili za ponovno preiskavo. Zavarovalniški delavec, ki se ukvarja z zavarovalnimi goljufijami, je dal naslednje poročilo o ugotovitvah:

- Najprej je opravil splošne poizvedbe na terenu in ugotovil, da je Jože B. vsem poznan kot motokrosist. V okolju, kjer stanuje, ga pozna večina ljudi, kajti opravlja poklic poštarja. Slučajno je tudi izvedel, da ga je po poškodbi peljal v bolnišnico njegov brat Tone B, zato je najprej poiskal njega in nenapovedano opravil pogovor z njim.

Tone B., brat poškodovanega, je povedal naslednje:

- Omenjenega dne je bil v službi od 12. do 18. ure. Okoli 18.30 je prispel domov. Takoj po prihodu je dobil klic, da se je njegov brat Jože poškodoval pri treningu motokrosa in

naj nekdo pride ponj. Nemudoma je sedel v svoj avto in odhitel na progo za motokros v Kranj. Ko je prispel na kraj, je bil tam brat Jože s prijatelji. Brat je sedel na tleh, oblečen v opremo za motokros. Nekaj metrov stran je ležalo motorno kolo za motokros znamke Honda, ki ga je v tistem času uporabljal. Brat je deloval res zmedeno oziroma je bil v šoku zaradi poškodbe. Naložil ga je v svoj avto in odpeljal domov. Tam so mu pomagali, da je slekel celotno tekmovalno opremo. Istočasno so prijatelji za njim domov s kombiniranim vozilom pripeljali njegovo motorno kolo Honda in ga shranili v gospodarsko poslopje. Spominja se, da je bil motor rahlo poškodovan oz. da je bilo zvito celotno krmilo. Nato je Jožeta odpeljal v bolnišnico Kranj. Izjavo je Tone B. tudi podpisal.

Marija B., mati poškodovanega, je povedala, da je bila omenjenega dne doma. Konec dneva je nekdo poklical, da se je sin Jože poškodoval z motorjem. Spomni se, da je ponj odšel sin Tone. Ob prihodu domov je bil Jože oblečen v opremo za motokros, ki mu jo je kasneje tudi pomagala sleči.

Jože B., oškodovanec, je zatrjeval naslednje:

- da je tega dne odšel na progo za motokros med 16.00 in 17.00 uro;
- oblečen je bil v opremo za motokros skupaj s čelado, bil pa je na kolesu;
- zatrjeval je, da je prišel na progo za motokros, ko na njej ni bilo nikogar, in se je tam vseskozi sam vozil s kolesom;
- medtem naj bi nenadoma padel čez krmilo kolesa, od tu pa se ne spominja več točno, kaj se je dogajalo. Spomni pa se, da je dvema neznancema naročil, naj pokličeta pomoč;
- ponj naj bi bil prišel brat Tone s kombiniranim vozilom, vanj naložil tudi njegovo kolo ter ga odpeljal domov, od tam pa v bolnišnico;
- na vprašanje, zakaj je bil na kolesu oblečen v debelo, usnjeno zaščitno opremo za motokros, je povedal, da se običajno tako oblečen vozi tudi s kolesom;
- ko mu je raziskovalec razložil, da je od nekaterih domačih izvedel za drugačen potek dogodkov, je to zanikal in povedal, da o njem ne vedo ničesar, saj je z vsemi sprt že nekaj let, še najmanj pa se pogovarja z bratom Tonetom.

Preiskovalec se je ponovno pogovoril z drugimi domačimi in nedvoumno ugotovil, da poškodovanec laže, in sicer zato ker:

- z domačimi ni bil sprt, prav tako ni res, da se ni z nikomer pogovarjal;
- brat Tone ga je namreč še dva tedna pred opravljenim prvim povorom peljal v službo (tega sprti ljudje zagotovo ne počno);
- mati in brat Tone (zlasti slednji) sta pošteno povedala in opisala, kaj se je dogajalo na progi za motokros (padel je z motorjem in ta je bil res tam);

- brat Tone je povedal, kdo je bil prisoten na progi, in tudi opisal poškodbe na motorju Honda;
- mati in brat sta se natančno spomnila, kako je bil Jože ob poškodbi oblečen. Oblečena sta pokazala, prav tako pa so ju fotografirali;
- delavec zavarovalnice si je ogledal kolo Rog-Shimano, s katerim naj bi bil padel Jože B., to je bilo popolnoma nepoškodovano;
- brat Tone je v tretjem pogovoru dne 25. 3. 1999 ponovno izrecno potrdil, da je Jože padel z motorjem;
- glede na vreme (bilo je sončno in toplo - okrog 20 stopinj Celzija) je tudi neverjetno, da bi v kombinezonu za motokros, ki je narejen iz debelega usnja in plastičnih vložkov, Jože kolesaril. Ta oprema onemogoča gibanje, pa tudi posebni tekmovalni škornji so širši od pedala na kolesu, ki ga ima Jože;
- nemogoče je tudi, da bi dva naključna voznika (priči, ki ju je Jože navajal v svoji pisni izjavi) v takšni opremi sploh prepoznala osebo pod čelado, saj se obraz izpod nje sploh ne vidi;
- prek tajništva kluba za motokros v Kranju so tudi pisno potrdili, da je Jože B. član njihovega športnega kluba od 1. januarja 1998 in da uporablja klubski motor in opremo.

Zavarovalnica je na podlagi navedenih ugotovitev zahtevkov odklonila.

4. AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE IN GOLJUFIJE

Pri vožnji z avtomobilom hitro povzročimo škodo. Če škodo utрпи kdo zunaj vozila oziroma potnik v vozilu, krije škodo obvezno avtomobilsko zavarovanje. Škoda na vozilu lahko nastane v prometni nesreči ali pa se vozilo poškoduje zaradi uničenja, poškodovanja ali izginotja avtomobila neodvisno od voznikove volje. V takih primerih nam škodo, ki nastane na vozilu, krije zavarovalnica na podlagi zavarovanja avtomobilskega kaska.

Predmet zavarovanja so vse vrste motornih, priključnih, delovnih, tirnih in drugih vozil ter njihovi sestavni deli.

Za sestavne dele štejejo:

- orodje, naprave, pribor in rezervni deli, ki jih proizvajalec standardno izroča ob prodaji vozila;
- varnostni trikotnik, vrv oziroma drog za vleko, oprema za prvo pomoč, rezervne žarnice, gasilski aparat, tahograf, dodatna ogledala, brisalec in grelec zadnjega stekla, verige, naprave za požarno zaščito na vozilih za prevoz lahko vnetljivih in eksplozivnih snovi;
- standardna oprema tovornih vozil, avtobusov, priključnih in delovnih vozil, ki je nujno potrebna za opravljanje neke dejavnosti in je posebej navedena v polici.

Če je posebej navedeno, je lahko predmet zavarovanja tudi dodatna oprema (ki jo proizvajalec standardno ne izroča ob prodaji vozila) in stvari, ki se prevažajo v vozilu.

4.1 VRSTE AVTOMOBILSKEGA ZAVAROVANJA

4.1.1 OBVEZNO AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE

V Sloveniji je zavarovanje avtomobilske odgovornosti obvezno za vsa registrirana vozila. To pomeni, da če pri vožnji z avtomobilom povzročimo škodo, ki jo utrpí kdo zunaj vozila oziroma potnik v vozilu, krije premoženjsko (uničenje, poškodbe ali izginitev stvari) ali nepremoženjsko (telesne poškodbe, okvara zdravja ali smrt) škodo obvezno avtomobilsko zavarovanje. Za škodo, ki nastane na vozilu v prometni nesreči ali pa se le-to poškoduje zaradi uničenja, poškodovanja ali izginotja neodvisno od voznikove volje, pa je potrebno dodatno zavarovanje. Pri nas škodo, ki nastane v takšnih primerih, zavarovalnica krije na podlagi zavarovanja avtomobilskega kaska.

4.1.2 ZAVAROVANJE AVTOMOBILSKEGA KASKA

Zavarovanje avtomobilskega kaska obsega kritje večine škod na motornem vozilu, povzročenih med vožnjo, v mirovanju ali na parkirišču, delimo pa ga na polno in delno kasko zavarovanje.

4.1.2.1 Polno kasko zavarovanje

Polno zavarovanje avtomobilskega kaska krije materialno škodo, ki nastane na vozilu zaradi:

- prometne nezgode,
- padca ali udarca predmetov na vozilo,
- požara,
- nenadnega zunanjšega toplotnega ali kemičnega delovanja,
- naravnih nesreč (strele, toča, vihar, poplava, hudourniške in visoke vode, snežni plaz),
- eksplozije (razen jedrske),
- padca zračnega plovila,
- demonstracij in manifestacij,
- zlonamernih ali objestnih dejanj tretjih oseb,
- poškodovanja tapeciranih delov vozila ob dajanju pomoči osebam ter
- namernega poškodovanja zavarovanih stvari zaradi preprečitve večje škode,

z njim pa lahko zavarujemo vse vrste motornih, priključnih, delovnih in tirnih vozil ter njihove sestavne dele.

4.1.2.2 Delno kasko zavarovanje

Delno zavarovanje avtomobilskega kaska zajema različne kombinacije zavarovanja vozila, ki se lahko sklenejo kot dopolnilo polnega kaska ali povsem samostojno. Delno kasko zavarovanje je možno skleniti po naslednjih kombinacijah:

- **kombinacija A** – asistenca zagotavlja zavarovancem asistenčne storitve in kritje stroškov v primeru, če se vozilo pokvari, poškoduje, uniči ali izgine ali če mu zmanjka goriva ali nastopijo težave z avtomobilskimi ključi, zaradi česar je vozilo nevozno ali neprimerno za varno vožnjo;
- **kombinacija B** – ta kombinacija zajema nevarnosti požara, strele, eksplozije, viharja, toče, snežnega plazua, padca zračnega vozila ter manifestacije in demonstracije;
- **kombinacija C** – krije škodo, nastalo zaradi posledic navadne, vlomske in roparske tatvine, ropa in protipravnega odvzema vozila, zato da se uporabi za vožnjo, in stroške zamenjave ključavnic ob tatvini ali izgubi avtomobilskih ključev. Škodo zaradi tatvine delov vozila, orodja ali pribora krije zavarovalnica le, če so bili med tatvino pritrjeni ali zaklenjeni v vozilu. Krita je tudi škoda, ki je posledica prometne nesreče ali pogonske okvare, nastale po tatvini. Pri zavarovalnici Triglav se ta kombinacija imenuje kombinacija K;
- **kombinacija D** – z njo zavarujemo škodo na vozilu zaradi razbitja ali poškodovanja standardno vgrajenega stekla (razen stekel svetlobnih teles in ogledal) in škodo, ki nastane z neposrednim dotikom divjadi ali domačih živali;
- **kombinacija E** – zavaruje škodo, ki nastane zaradi razbitja ali poškodovanja standardno vgrajenega stekla na vozilih razen stekla svetlobnih teles in ogledal;
- **kombinacija F** – krije stroške vleke oziroma prevoza osebnega avtomobila zaradi prometne nesreče ali okvare do bivališča zavarovanca. Vozniku in sopotnikom, ki so se vozili s tem vozilom, krije zavarovalnica stroške prevoza z javnim prevoznim sredstvom s kraja nesreče oziroma okvare do njihovega bivališča;
- **kombinacija G** – če se zavarovanje po kombinaciji F sklene kot dodatek k polnemu zavarovanju avtomobilskega kaska;
- **kombinacija H** – zavaruje škodo, nastalo na parkiranem ali ustavljenem osebnem ali kombiniranem vozilu z neposrednim dotikom z neznanim vozilom, in škodo, ki nastane zaradi strešnih snežnih plazov in ledenih sveč ali ledenih tvorb, ki padejo s stavb;
- **kombinacija I** – krije stroške najema nadomestnega vozila, če je bilo zavarovančevo vozilo uničeno, poškodovano ali je izginilo zaradi katere koli zavarovane nevarnosti, ki jo krije zavarovanje polnega kaska;
- **kombinacija J** – ponuja jo zavarovalnica Maribor, krije pa škodo zaradi razbitja, poškodovanja ali tatvine stekel, svetlobnih teles in ogledal na motornem vozilu;
- **kombinacija R** – ki jo ponuja zavarovalnica Triglav, krije stroške pomoči na cesti, reševanje, vleko ali prevoz poškodovanega ali pokvarjenega osebnega ali kombiniranega vozila.

Zavarovalna družba Adriatic ponuja v svojih zavarovalnih pogojih, v nasprotju z drugimi zavarovalnicami, zavarovane nevarnosti v manjših in bolj natančno določenih skupinah. Kombinacije so razdeljene na tri sklope:

- **kombinacija B:** kasko,
- **kombinacija C:** požar, tatvina in posebni dogodki,
- **kombinacija D:** dodatna kritja.

Znotraj posameznega sklopa so posamezne kombinacije razdeljene še bolj natančno.

Zavarovalnice delni kasko priporočajo tudi zato, ker se tudi ob uveljavljanju škode, ki jo sicer že krije polni kasko, ne upošteva odbitna franšiza, dogovorjena pri polnem avtomobilskem kasku, hkrati pa zavarovanec ne izgubi že pridobljenega bonusa pri plačilu zavarovalne premije polnega kaska.

4.2 GOLJUFIJE PRI AVTOMOBILSKEM ZAVAROVANJU

Primer 1

Bojan P. je 9. 3. 1995 prijavil prometno nesrečo z dne 8. 3. 1995 v službenem vozilu in pri tem dal lažne podatke pri izpolnitvi obrazca Prijava ob poškodbi vozila z zavarovalnico Triglav d. d. v Ljubljani. Navedel je, da mu je v bližini kraja Brezje skočila na cesto srna, zaradi česar je zavil v desno in je nato vozilo zaneslo v obcestni jarek; v resnici pa je dne 7. 3. 1995 na cesti med Želodnikom in Moravčami zaradi vinjenosti in neprimerne hitrosti zapeljal v obcestni jarek. Na zavarovalnici so prejeli prijavo o poškodbi vozila in predlog za obračun totalne škode v višini 719.122,00 SIT. Ob upoštevanju odbitne franšize je zavarovalnica dne 26. 9. 1995 dejansko izplačala zavarovalnino v znesku 688.709,00 SIT.

Bojan P. je bil na podlagi razkritja lažnih podatkov obtožen, da je storil kaznivo dejanje goljufije, zaradi česar se mu je izrekla pogojna obsodba: določili so mu kazen 3 (treh) mesecev zapora, ki se mu ne bo izrekla, če v preizkusni dobi enega leta ne bo storil novega kaznivega dejanja.

Primer 2

Andrej M. je drugega septembra 1996 na Zavarovalnico Triglav d. d. vložil prijavo o poškodbi vozila, v kateri je navedel, da je 29. 8. 1996 ponoči vozil osebni avto znamke renault 4 po Ulici Andreja Bitenca v Ljubljani. Pri vožnji ga je zasukalo tako, da je z vozilom zadel v robnik, nato pa se je prevrnil na levi bok in vozilo poškodoval; v resnici sta se nezgoda in poškodba zgodili že 24. 08. 1996 v križišču Regentove in Plešičeve ulice v Ljubljani, ko se je Andrej M. zaradi prevelike hitrosti pri zavijanju desno prevrnil z vozilom in ga poškodoval, nezgode pa ni prijavil, ker je pred vožnjo užival alkoholne

pijače in mu zavarovalnica ne bi izplačala zavarovalnine iz naslova kasko zavarovanja. Zato je obdolžen, da je z navedenim dejanjem spravi v zmoto predstavnika zavarovalnice, tako da je ta z Andrejem M. sklenila zaključni sporazum, na podlagi katerega mu je bila izplačana vsota v višini 260.487,00 SIT, s tem pa se je obdolženec protipravno premoženjsko okoristil.

Pri izvedbi goljufije sta mu naklepno pomagala prijatelja Dejan K. in Gregor B., saj sta dne 29. 8. 1996 pomagala prevrniti Andrejev osebni avto, zato da bi bilo videti, da se je prometna nezgoda zgodila tega dne. Dejan K. je obvestil policijo, ki je prišla na kraj dogodka, čeprav sta oba vedela za pravi datum nezgode.

Ko so na zavarovalnici hoteli še enkrat preveriti izjave vseh treh udeležencev in jih primerjati s policijskim zapisnikom, so ugotovili, da so Andrej M., Dejan K. in Gregor B. dali nasprotujoče si izjave, ki so se predvsem v podrobnostih razlikovale med seboj in tudi s poročilom policistov. Na podlagi razkritega dejanskega poteka dogodkov ob nesreči so na zavarovalnici ugotovili, da je bila zavarovalnina izplačana neutemeljeno, in so proti kršiteljem vložili zahtevek za ovadbo.

Vsem trem je bila izrečena pogojna obsodba, in sicer Andreju M. zaradi kaznivega dejanja goljufije tri mesece zapora, Dejanu K. in Gregorju B. pa po štiri in dva meseca zapora zaradi kaznivega dejanja pomoči pri goljufiji. Kazen ne bo izrečena nobenemu izmed njih, če v dveh letih ne bodo storili novega kaznivega dejanja.

Primer 3

Dne 25. 5. 1996 je Darja B. po predhodnem dogovoru s Petrom B. lastniku podjetja xx d. o. o. Gregorju S. v Ljubljani navedla, da potrebuje za izlet večje skupine ljudi v sosednjo Avstrijo večje vozilo, ki ga bo v dogovorjenem roku vrnila. Ker je Gregor S. verjel, da mu bo vozilo vrnila, je po njegovem naročilu Tina S. izročila Darji in Petru B. vozilo znamke peugeot boxer, katerega bi morala vrniti v dveh dneh. Tega pa nista storila niti v dogovorjenem roku niti kasneje, ker tega namena tudi nista imela. Da pa bi dejanje prikrija, je Peter B. 30. 5. 1996 v Budimpešti na pristojnem policijskem uradu lažno prijavil, da je bilo omenjeno vozilo v noči z 29. na 30. 5. 1996 ukradeno izpred hotela, kjer sta prenočevala. S svojim ravnanjem sta oškodovala podjetje xx d. o. o. za 2.850.000,00 SIT.

Zavarovalnici se je stvar zdela sumljiva, vendar niso našli konkretnih dokazov, ki bi dokazovali goljufijo.

Vendar pa to ni bilo vse, kar je v maju leta 1996 zagrešil Peter B. Konec tistega meseca (točen dan ni ugotovljen) je zavedel uslužbenca podjetja xy d. o. o. v Ljubljani, Matjaža

O., tako mu je natvezil, da se ukvarja z uvozom rabljenih gospodarskih vozil, da ima dobre zveze na Dunaju in v Nemčiji ter da lahko za njihovo podjetje fotografira omenjena vozila in pripravi konkretne ponudbe. Podjetje Matjaža O. se je tedaj zanimalo za nakup takšnih vozil in zato je sprejel ponudbo Petra B. Ker ta ni imel primernega vozila za na pot, mu je Matjaž O. izročil osebni avto peugeot 406, ki ga je imelo podjetje xy d. o. o. v uporabi po lizinskih pogojih pri podjetju yy. Peter B. vozila ni vrnil v dogovorjenem roku, to je do 4. 6. 1996, in tudi ne kasneje. Tega namena že od začetka ni imel, da pa bi dejanje prikril, je 30. 5. 1996 na Dunaju prijavil, da mu je bilo od 14. do 17. ure omenjeno vozilo ukradeno. Tako je oškodoval podjetje yy za 3.500.000,00 SIT.

Ker sta bili tatvini sumljivi in sta se zgodili v zelo kratkem časovnem razmaku, so se v preiskavo vključili tudi kriminalisti in policija. Veliko dejavnikov je kazalo, da sta bila avtomobila prodana preprodajalcem; in to sta obtoženca pozneje priznala.

Darji in Petru B. sta bila obsojena nadaljevanega kaznivega dejanja goljufije po členu 217/I in II kazenskega zakonika, oškodovanci pa naj bi bili s premoženjskopравnimi zahtevki napoteni na pravdo.

Primer 4

Marjeta K. je od 4. marca do 18. junija leta 1996 v treh različnih poslovalnicah oziroma gospodarskih družbah najela tri avtomobile (skupaj vredne več kakor 8,3 milijona tolarjev), vsi trije pa so v različnih državah nepojasnjeno izginili. Obtoženka je trdila, da ni nikogar ogoljufala, ampak da so ji vsa vozila ukradli.

Prvi avto kia sephia je 4. marca 1996 najela pri ljubljanskem podjetju xxx, vrniti pa bi ga morala štiri dni pozneje. Po njenih besedah so avto ukradli na Madžarskem, ko se je s svojim štiriletnim sinom odpeljala v Budimpešto po štiri Ukrajinke. V tistem času se je delno ukvarjala s prostitucijo in uvozom deklet plesalk. Parkirala je na tamkajšnji železniški postaji. Ker je imel vlak zamudo, je trajalo dalj časa, da so se vrnilo do avta, a tega ni bilo več na njegovem mestu. V njem naj bi bila Marjeta K. imela vse dokumente, tudi potni list, pri sebi je imela samo denarnico. Krajo je prijavila na policiji in nato telefonirala domov, a nihče ni dvignil slušalke. Zato je poklicala lastnika najetega avtomobila, da je prišel ponjo. Ta jo je sicer odpeljal domov, a grozil, da ve, s čim se ukvarja, in da bo že odslužila svoj dolg, ta čas pa bo njene otroke »nekam dal«. Zaradi njegovih groženj je pod prisilo podpisala izjavo, da je avto nekomu prodala za 2000 nemških mark, čeprav naj to po njenih besedah ne bi bilo res.

Četrtega junija se je zgodilo drugič. Pri podjetju yyy v Ljubljani je najela peugeot 806, ki bi ga morala vrniti čez šest dni. Tokrat je šla v Italijo. Avto je imela menda dva dni

parkiran za Ponte rossom v Trstu, ko je hotela domov, pa ga ni bilo več in spet je bilo podjetje tisto, ki je moralo kriti škodo, po obtoženkinih besedah, ukradenega avtomobila.

Še isti mesec se ji je zgodila tretja tatvina. Neko družbo je peljala na izlet po nočnih barih v Prago. Prek Salomonovega oglasnika je (kakor v vseh drugih primerih) našla številko podjetja zzz in z njim 18. junija podpisala pogodbo za najem peugeota boxerja, ki bi ga morala vrniti do 28. istega meseca. Vendar ga ni, saj so ji tudi tega ukradli izpred hotela, v katerem je bivala; naslednje jutro je tatvino prijavila policiji.

Sodišče obtoženkinemu zagovoru ni verjelo. »V treh mesecih so ji ukradli tri vozila, kar je objektivno mogoče. Toda po prvi kraji človek običajno ne bi več najel vozila (ali ne tako hitro) oziroma bi se zaradi slabe izkušnje vsaj nekako zavaroval. Ona pa drugemu in tretjemu najemodajalcu sploh ni povedala, kaj se ji je zgodilo, prav tako ju je o domnevnih tatvinah obvestila razmeroma pozno,« je mnenje senata razložila sodnica, pristojna za ta primer, in dodala, da se je obtoženka goljufivih poslov očitno lotila načrtno. Vprašanje je tudi, ali se jih je lotila sama (bili so namigi, da naj bi bil z njo sodeloval njen zunajzakonski partner), kajti taka kazniva dejanja so ponavadi dobro organizirana.

Za nadaljevano kaznivo dejanje je zagrožena kazen od enega do osmih let zapor. Senat se je odločil za triletno kazen, ker je šlo za dokaj hudo in preiščeno dejanje. Tudi če ga ni storila sama, njena odgovornost ni zato nič manjša. Olajševalni okoliščini, ki ju je sodišče upoštevalo pri odmeri kazni, sta bili dve: da še ni bila kaznovana in da je mati dveh mlajših otrok.

Primer 5

Srečko R. in Boris S. sta 4. aprila 1993 naslovila na zavarovalnico Tilia prijavo škodnega primera odgovornosti, v kateri sta po predhodnem dogovoru navedla, da naj bi bil zavarovanec te zavarovalnice Srečko R. v prometni nesreči dne 24. marca 1993 okoli šestnajste ure na cesti Trojica - Žeje poškodoval osebni avto Borisa S. znamke cimos CX palas. Izpolnjeni zapisnik o ugotovljenih poškodbah vozila in zgoraj opisane listine skupaj z odškodninskim zahtevkom ter predračunom v višini 95.407,00 SIT je Boris S. poslal na zavarovalnico Tilia, zato da bi mu ta znesek izplačali, pri čemer sta oba obtoženca vedela, da nesreče, kakršno sta opisala, ni bilo in da tudi poškodbe na avtomobilu Borisa S. niso nastale zaradi trčenja z avtomobilom Srečka R.

Izvršitev naklepne kaznivega dejanja je ostala pri poskusu, saj je uslužbenec zavarovalnice Drago K. na podlagi preiskave omenjene prometne nesreče ugotovil, da odškodninski zahtevek oškodovanca Borisa S. ni utemeljen, in mu tako tudi ni bil izplačan. Primer je zastaral, tako da ni bil poslan v nadaljnjo obravnavo.

Primer 6

Zlatko K. je dne 15. 3. 1995 na zavarovalnici Maribor sklenil zavarovanje avtomobilskega kaska za svoje vozilo renault 19. Po dogovoru s prijateljem Jankom L. sta izdelala dvojnik ključa za to vozilo, katerega je Janko L. tudi obdržal.

S svojim izvodom avtomobilskega ključa je Janko L. v noči na 19. 3. 1995 z vednostjo Zlatka K. odpeljal vozilo in ga skril, Zlatko K. pa je naslednjega dne popoldne na policijsko postajo Kranj vložil lažno prijavo o tatvini svojega osebnega vozila.

Tri dni kasneje je na zavarovalnico Maribor vložil odškodninski zahtevek, v katerem je lažno zatrjeval, da so mu vozilo ukradli, in tako poskusil dvigniti zavarovalnino v znesku 659.015,00 SIT. Ker je od sklenitve zavarovanja avtomobilskega kaska do prijavljene kraje preteklo zelo malo časa, je zavarovalnica posumila, da zahtevek ni upravičen. Ob preiskavi so Zlatka K. hitro razkrinkali, tako da mu znesek ni bil izplačan.

Primer 7

Anton Š. je v prijavi o poškodbi vozila z dne 14. 3. 1990 za osebni avto znamke mercedes, ki jo je predložil zavarovalnici Triglav, vpisal, da je osebni avto letnik izdelave 1985, čeprav je vedel, da je leto izdelave vozila 1983, kar je razvidno iz nemškega prometnega dovoljenja in tudi iz pogodbe o nakupu vozila v Nemčiji, saj je bilo vozilo prvič registrirano v Nemčiji dne 27. 2. 1983.

Osebni avto je Anton Š. iz Nemčije uvozil sam ter ga registriral na ime svoje matere Daniele Š. Tako naj bi bil povzročil veliko premoženjsko škodo zavarovalnici Triglav, in sicer v znesku 1.606.164,00 SIT.

Obtoženi je kaznivo dejanje zanikal. Carinski upravi naj bi pač posređoval podatke, ki so bili zapisani v pogodbi s Čamilom B., ki je imel pravico do uvoza vozila. Anton Š. je avtomobil uvažal karamboliran za svojo mamo, ki je dejanska lastnica vozila, saj ga je tudi plačala. On je samo urejal vse potrebno z maminim pooblastilom. V zapisnik z glavne obravnave je še dodal, da bi eventualno odškodnino dobila mama in ne on.

Pregon je absolutno zastaral, zato je tožnik umaknil obtožbo.

4.3 GOLJUFIJE Z LIZINGI

S prihodom lizinga se je pojavil tudi kriminal v zvezi z njim. So primeri, ko lizing nekateri izrabljajo in ga uporabijo za nakup vozil, ki si jih niti ne morejo privoščiti. Takih primerov sicer ni veliko, vendar je z njimi povezano precej denarja, saj lizing velja za dražjo obliko kreditiranja.

V začetku se je dogajalo, da je oseba, ki je na lizing kupila razkošnejši avtomobil, uporabila ponarejene dokumente. Avto je kasneje izginil v tujino in policisti so ga le redko izsledili. Zaupanje podjetja, ki je posojila ponujalo, so goljufi pridobili tako, da so plačali polog in še prvi obrok, nato so prenehali plačevati tako »kupljeni« avtomobili so pogosto končali na območju držav nekdanje Sovjetske zveze in Jugoslavije.

Danes je za goljufije aktualnejši finančni lizing, pri čemer je v prometnem dovoljenju vpisana oseba, ki je lizing vzela, prodaja takšnega vozila pa je kljub prepovedi precej preprosta.

Po podatkih lizinških družb je bilo do septembra 2001 v Sloveniji za skoraj 163 milijonov evrov lizinga osebnih vozil in za nekaj manj kakor 18 milijard tolarjev komercialnih vozil. Lizinške družbe v večini primerov pred sklepanjem lizinške pogodbe skrbno preverijo plačilno sposobnost strank. Kljub temu marsikdo obveznosti ne poravnava, zato imajo lizingodajalci vpeljane posebne postopke izterjave, pri čemer se poskušajo izogniti dolgotrajnim postopkom na sodiščih (Kruhar, Dnevnik, 2002).

4.3.1 ZAHTEVE LIZINŠKIH DRUŽB

Predsednica združenja lizinških družb pravi, da boniteto strank preverjajo vsa lizinška podjetja, pri čemer nekatera pri fizičnih osebah zahtevajo več podatkov kakor druga, saj ni enotno opredeljenih meril za vsa. Ponavadi mora fizična oseba predložiti lizingodajalcu osebni dokument in davčno številko, ponekod pa zahtevajo še potrdilo o redni zaposlitvi in navedbo administrativnih prepovedi.

V KBM leasingu mora stranka izpolniti poseben obrazec, iz katerega so razvidni vsi pomembnejši osebni podatki – od naslova, telefonskih števil do podatkov o družinskih članih in osebnih prejemkih, pri čemer pa slednjih v KBM leasingu ne preverjajo. Pravne osebe morajo pred sklenitvijo pogodbe predložiti bilance stanja in uspeha ter potrdilo o registraciji. Če lizingojemalec ne plača enega obroka, mu pošljejo opomin in nato naslednjega, če ne plača še drugega obroka, pri čemer ima osem dni časa, da obveznost poravnava. Če je tudi v tem roku ne poravnava, KBM leasing pogodbo razdre. Dolžnik mora vozilo vrniti. Od približno 5000 »živih« pogodb, kolikor jih je bilo pri KBM leasingu

sklenjenih na področju avtomobilskega lizinga v letu 2000, so odvzeli približno 150 do 200 vozil.

Pri podjetju Summit leasing imajo približno 4500 pogodb za lizing vozil, pri čemer po vrednosti kar 85 odstotkov naložb odpade na osebna, preostalih 15 odstotkov pa na komercialna vozila. Njihova hiša je pri odobravanju naložb zelo previdna in lizinga še zdaleč ne odobri zgolj na podlagi osebne izkaznice, kakor se v Sloveniji tudi dogaja. Proti neplačnikom ponavadi ukrepajo s prekinitvijo pogodbe in odvzemom vozila, pri čemer gre vedno za specifične primere, in ponavadi pred tem poskušajo najti skupno rešitev. Ob zlorabah in nesolventnosti uporabijo pravne instrumente, ki so jim na voljo.

V Porsche leasingu imajo, tako kakor v večini podjetij, ki se ukvarjajo z lizingom, vpeljan sistem opominjanja, in sicer vsakih 15 dni. Zadnji opomin neplačniki prejmejo po 75 dneh, nato začnejo prek odvetnikov postopek ugotavljanja premoženja in (ne)zmožnosti odplačevanja obveznosti, primer pa nato prepustijo sodišču. Pri operativnem lizingu (drugače od finančnega lizinga pri operativnem ni prenosa lastništva od lizingodajalca na lizingojemalca, temveč lizingojemalec vozilo le uporablja) lahko vozilo takoj odvzamejo in nato naredijo poračun terjatev. Če avtomobil ni dosegljiv, takoj vložijo tožbo.

V podjetju LB leasing pred sklenitvijo lizinške pogodbe preverjajo boniteto vsake stranke, tako za pravne kot za fizične osebe. Če v določenem roku obveznost ni poravnana, od lizingojemalca zahtevajo povrnitev celotne vrednosti vseh še nezapadlih obrokov. Dolžnik ima nato za plačilo na voljo še 30 dni, sicer LB leasing odpove pogodbo. Pri pravnih osebah imajo na voljo dve možnosti, in sicer unovčiti instrument zavarovanja ali pa pogodbo preprosto odpovedati.

Če lizingojemalec vozila ne vrne, ker ga iz nekega razloga nima ali ga noče vrniti, je vsaka lizinška hiša prepuščena lastni iznajdljivosti. Postopki na sodišču so dragi, dolgotrajni in neučinkoviti, zato poskušajo s pomočjo kriminalistov ali detektivskih služb vozilo dobiti nazaj. Če sumijo, da gre za goljufijo, sprožijo ovadbo, tožbam pa se praviloma poskušajo izogniti, saj se lahko zgodi, da so le-te na koncu dražje, kakor pa je bila višina škode, ki jo je podjetje utrpelo zaradi storjene goljufije.

4.4 POMOČ S STRANI POLICISTOV IN DETEKTIVOV

Kazniva dejanja se prijavljajo s kazensko ovadbo. Kazenska ovadba je vsako obvestilo, pisno, ustno ali drugačno (telegrafski, magnetofonski zapis), katerega namen je obvestiti organe odkrivanja oziroma pregona o sumu, da je storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilca preganja po uradni dolžnosti, ali obvestilo o okoliščinah, ki se nanašajo na kaznivo dejanje ali storilca (Žerjav, 1994, str. 47).

Policija mora vsako prijavo izginotja ali kraje zavarovanega primera in prijavo nezgode obravnavati in o tem narediti zapisnik. Zavarovanci potem dostikrat s tem zapisnikom tudi izkazujejo nastanek zavarovalnega primera. Policija vsakokrat, ko sumi, da gre za goljufijo, poskuša pridobiti ustrezne dokaze. Če pri preiskovanju nista uspešni niti policija niti zavarovalnica, mora zadnja izplačati zavarovalnino, ker drugače tvega tožbo na sodišču.

Pri nezgodnem zavarovanju predstavlja precejšen problem »pomoč« zdravnikov zavarovancem, saj je proti uradnemu zdravniškemu potrdilu o poškodbah policiji zelo težko dokazati goljufijo, pri avtomobilskem zavarovanju pa je problem prodaja avtomobila v tujino, kjer se za njim po večini izgubi vsaka sled.

Poleg policistov se z odkrivanjem goljufij v zavarovalništvu ukvarjajo tudi detektivi. Njihove stranke so predvsem podjetja, ki so ob goljufijah oškodovana. S pomočjo detektivov poskušajo ta podjetja preveriti trditve ljudi, ki so osumljeni goljufij, in na tej podlagi najti najboljšo možnost za povrnitev vsote za izplačilo odškodnine za zavarovalni primer, ki se je kasneje izkazal za goljufijo. Detektive pogosteje uporabljajo za pomoč pri preiskovanju zadev premoženjskih zavarovanj, kakor pa osebnih; pri teh se oškodovana podjetja zelo redko odločijo za takšno vrsto preiskovanja sumljivih odškodninskih zahtevkov.

Ob zastopanju podjetij, ki ponujajo lizing, detektivi opravljajo dve vrsti dela. Preverjajo ali so izgovori (ne)plačnika resnični, kar storijo s pregledom zemljiških knjig in preverjanjem njegove zaposlitve, lahko pa tudi pomagajo pri zasegu avtomobila. Ta je pri neplačnikih povsem zakonit, saj je tako ponavadi zapisano v lizinški pogodbi. Vozilo zasežejo na različne načine. Med drugim ga lahko zaparkirajo, tako da ga neplačnik ne more uporabljati in ga »prostovoljno« vrne. Lahko ga tudi naložijo na tovornjak in odpeljejo, saj je lastnik vozila ponavadi podjetje, ki je posojilo odobrilo, dokler ga posojilodajalec ne odplača.

Večinoma imajo detektivi opraviti z ljudmi, ki namenoma izkoristijo lizing. Ti predvidevajo, da jih bo težko odkriti, če pa se to že zgodi, računajo na počasnost sodišč in možnost, da postopek s pomočjo dobrih odvetnikov zastara.

5. ZNAČAJ ZAVAROVALNIH GOLJUFOV

Zavarovalni goljufi spadajo v skupino ljudi, katerih značilnosti je težko posplošiti, saj so predstavniki vseh družbenih razredov v gospodarskem sistemu in se med seboj zelo razlikujejo, bodisi po vedenju in motivih bodisi po ciljih in videzu. Med njimi lahko najdemo profesionalne kriminalce, ki se pogosto združujejo v kriminalne združbe, in tudi manjše kršitelje, ki se z nesrečnim dogodkom niso nameravali okoristiti.

Namen slednjih je povrniti si plačano premijo, ker so prepričani, da je le-ta previsoka oziroma jim je bila kot zavarovancem storjena krivica pri likvidaciji odškodninskega zahtevka. Nekateri so prepričani, da je zavarovalnica neupravičeno zavrnila njihov odškodninski zahtev, zato si poskušajo »pomagati« sami. Poznamo pa tudi tip goljufov, ki so ugotovili, da niso pravočasno vložili zahtevka, zato se ne morejo sprijazniti, da so zamudili nekaj tako pomembnega, in poskušajo pridobiti denar na nezakonit način (Insurance Fraud, 1994, str. 8, 9).

Seveda so pri zavarovalnih goljufih kakršni koli pomisleki o vrednotah, etiki ali zakonitosti prešibki, da bi povzročili slabo vest ali odvrnitev od tovrstnih dejanj. Ne glede na način pridobitve štejejo le koristi, ki jih kršitelji pridobijo na račun zavarovalnice (Niemi, 1995, str. 3 – 5).

Profesionalni goljufi oziroma storilci, ki bi jih lahko uvrstili že med kriminalce, pa zavarovalno goljufijo skrbno načrtujejo in se nanjo dolgoročno pripravljajo. Njihova posebnost je v raznolikem načinu goljufij. Območje njihovega delovanja se razteza v nekaterih primerih tudi na druge države, tako da govorimo o mednarodnih zavarovalnih goljufih.

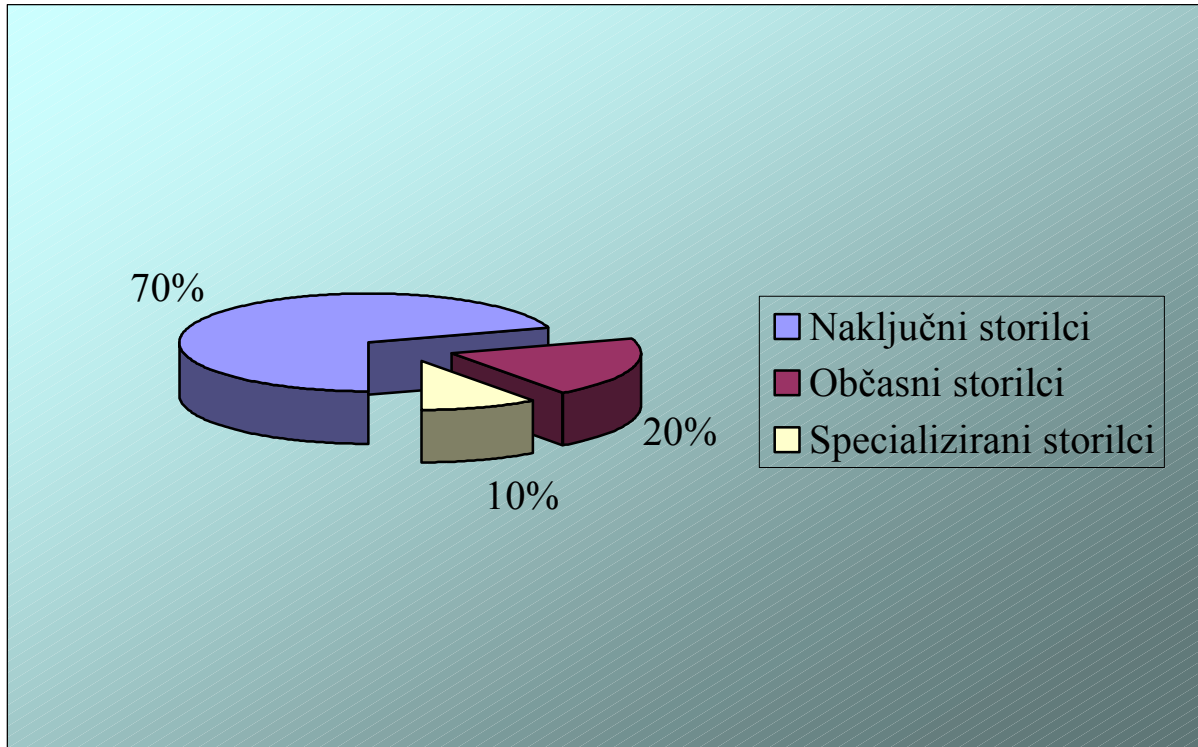
Med amaterskimi in profesionalnimi goljufi je večkrat zelo težko potegniti mejo, saj se pogosto zgodi, da so amaterji, ki so bili pri zavarovalnih goljufijah večkrat uspešni, spodbujeni, da se s tem začnejo ukvarjati strokovneje in pogosteje. Priložnostne in izurjene storilce je težko ločiti tudi glede na cilj njihovih aktivnosti. Po eni strani drži, da imajo zavarovalnice takrat, ko so v goljufije vključeni manjši zneski, opravka s priložnostnimi goljufi. Po drugi strani pa odmevne primere zavarovalnih goljufij, ki vključujejo velike zneske, nešteto izvedejo ravno amaterji. Ponavadi se profesionalni zavarovalni goljufi načrtno specializirajo za nižje in srednje vsote denarja, tako da svoje tveganje zmanjšajo na minimum (Jamer, 2001, str. 14).

V Zavarovalnici Triglav so na podlagi raziskave ugotovili naslednjo strukturo storilcev zavarovalnih goljufij:

- Največ je naključnih storilcev, in sicer kar 70 %. To so priložnostni goljufi, ki zavarovalno goljufijo storijo zaradi ponujene jim priložnosti.
- Sledijo jim občasni storilci. To so tisti, ki se večkrat v nekaj letih pojavljajo v raznih škodnih spisih, in sicer v različnih vlogah. Izkoristijo odškodnine iz različnih zavarovanj, katerih zavarovalne pogoje dokaj dobro obvladajo. Teh je 20 %.
- Drugih 10 % pa je specializiranih storilcev, običajno izurjenih v enovrstnih goljufijah, pri čemer podrobno poznajo posamezno vrsto zavarovanja, delujejo pa organizirano in

načrtno. Ob najmanjšem zapletu za zastopanje pooblastijo odvetnika in sami dogodka ne pojasnjujejo več.

SLIKA 1: Struktura storilcev zavarovalnih goljufij

Vir: Osnove avtomobilskega zavarovanja in zavarovalniških goljufij (Bojan Jerman, Zavarovalnica Triglav).

Kljub navidez neskončnemu krogu potencialnih storilcev se lahko razvijejo nekatere značilnosti, po katerih jih razvrščamo, čeprav si včasih študije tega procesa tudi nasprotujejo. Nekatere skupne značilnosti storilcev, ki so jih ugotovili na Inštitutu Maxa Plancka v Freiburgu (The European Insurance Anti-fraud Guide, 1998, str. 14), so, da imajo storilci navadno visoko stopnjo izobrazbe, da jih je veliko zaposlenih v ustanovah, ki so podobne zavarovalnicam, in da jih večina ne prihaja iz problematičnih družin.

Druge študije (The European Insurance Anti-fraud Guide, 1998, str. 12) navajajo, da so pri storitvah zavarovalnih goljufij redkeje udeležene predstavnice ženskega spola in da je zelo visok odstotek storilcev, ki ponovno zagrešijo kaznivo dejanje. Storilci naj bi bili dobro poučeni o načinu povračila škode pri zavarovalnici in se zato osredotočijo na zavarovalnice, ki imajo preprostejše in poenotene načine za povračilo škode.

Kljub temu da se ponudba zavarovalnic na področju otroških zavarovanj vedno bolj širi, so otroci in mladoletniki redkeje zavarovani, če pa so, to v njihovem imenu ureja tretja oseba.

Zato zavarovalnice sklepajo, da med storilce spadajo predvsem odrasli ljudje. Ker so finančno šibkejše osebe redkeje zavarovane, se tudi redkeje pojavljajo kot storilci.

6. KAKO LAHKO ZAVAROVALNIŠKE GOLJUFIJE PREPREČIMO

Prvi pogoj je ustrezno urejena **zakonodaja** na državni ravni, ki zavarovalniške goljufije zelo natančno opredeli in označi kot kriminalno dejanje ter ga ustrezno kaznuje.

Prav tako morajo na državni ravni obstajati **nadzorni organi** (pri nas Agencija za zavarovalni nadzor), ki skrbijo za izvajanje nadzora nad zavarovalnicami in zavarovalniškimi posli.

V tujini so organizirane tudi posebne vladne ali nevladne neodvisne in neprofitne institucije, katerih glavni namen je boj proti zavarovalniškim goljufijam (v ZDA Coalition Against Insurance Fraud, v Kanadi Canadian Coalition Against Insurance Fraud; ali pa mednarodna organizacija International Association of Auto Theft Investigators, ki vključuje več kakor 2500 strokovnjakov v boju proti zavarovalniškim goljufijam na področju avtomobilskega zavarovanja).

Drugo raven vzpostavljanja nadzora morajo zagotavljati **zavarovalnice** same. Mnoge ustanovljajo znotraj oddelkov za škodne primere svoje oddelke za nadzor, ki se ukvarjajo z odkrivanjem sumljivih zahtevkov. Zavarovalnice vedno bolj sodelujejo tudi med seboj in tako večkrat pripomorejo k preprečitvi goljufij. V svoji poslovni filozofiji morajo opredeliti zavarovalniško goljufijo kot kriminalno dejanje, ki ga je treba preganjati in storilce kaznovati in na ta način ozaveščati svoje zaposlene in zavarovance.

Svoje zaposlene pa mora zavarovalnica stalno izobraževati in jih tako usposobiti za odkrivanje nepravilnosti in goljufij na vseh področjih njihovega dela (zaposleni namreč najhitreje opazijo sumljive okoliščine ali nepravilnosti, kakršna je na primer nenadna sprememba v načinu življenja ali finančnega stanja sodelavca).

Zavarovalnice bi večkrat morale poseči tudi po kazenskem pregonu. Trditev, da s samim kazenskim pregonom zavarovalnica ne povrne izgubljenih sredstev oziroma ne doseže finančnih učinkov, verjetno večinoma drži. Vendar pa so instrumenti kazenskega pregona lahko koristni tudi v tej smeri. Organi pregona pri obravnavi prijavljenega suma storitve kaznivega dejanja goljufije morda najdejo dokaze o storjeni goljufiji, ki jih zavarovalnica lahko uporabi. Na ta način prihrani sredstva, ki bi jih sicer morala izplačati kot zavarovalnino ali odškodnino. Po drugi strani pa lahko zavarovalnica v kazenskem postopku pride do nekaterih podatkov o storilcu kaznivega dejanja goljufije, ki jih potrebuje za uvedbo oziroma izpeljavo regresnega ali subrogacijskega postopka zoper storilca.

Kadar zavarovalnica npr. pri obravnavi zavarovalnega primera ugotovi, da je ta nastal zaradi goljufije zavarovanca ali oškodovanca, in zahtevk delno ali v celoti odkloni, tvega civilno tožbo zavarovanca ali oškodovanca na izplačilo. Ker morda za odklonitev ni razpolagala z dovolj trdnimi dokazi, s katerimi bi ji uspelo utemeljiti pravilnost svoje odločitve, ji je lahko kazenski postopek, ki je uveden za isto dejanje v veliko pomoč pri pridobivanju teh dokazov. Najpomembnejše pa je, da je ob pravnomočni kazenski sodni odločbi dejansko stanje že pravnomočno ugotovljeno in civilno sodišče pri odločanju o odškodninski odgovornosti to lahko upošteva. Tako je dokazovanje v civilni pravdi, ki se običajno začne kasneje in traja dalj časa, bistveno olajšano in s tem krajše (Škof, 2000, str. 242).

Definicij zavarovanja je veliko. Lahko bi rekli, da je zavarovanje poseben gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z organiziranjem zaščite pred posledicami nekaterih nevarnosti, s čimer se zadovolji človeška potreba po varnosti.

Zavarovalniške goljufije pa spodkopavajo vse teorije oziroma definicije zavarovanja, saj je njihov namen vse prej kakor prenos tveganja na zavarovalnico pred naključnimi in negotovimi, od zavarovančeve volje neodvisnimi dogodki v prihodnosti, kar je glavni namen zavarovanja. Glavni namen zavarovalniških goljufij je izkoriščanje zavarovanja in zavarovalnic, proti čemur se morajo bojevati državna oblast, zavarovalnice in tudi vsak posameznik, ki v zavarovalniškem poslu sodeluje, bodisi kot zaposleni v zavarovalnici bodisi kot zavarovanec ali upravičenec iz zavarovanja.

7. ORGANIZIRANOST SLOVENSКИH ZAVAROVALNIC V BOJU PROTI ZAVAROVALNIŠKIM GOLJUFIJAM

Pri odkrivanju zavarovalniških goljufij večina slovenskih zavarovalnic nima organiziranih posebnih oddelkov. K raziskavam sumljivih odškodninskih zahtevkov od primera do primera vključujejo škodne oddelke, pravne službe in lastne ali pogodbene zavarovalne izvedence.

Kot eno od izjem lahko navedem Zavarovalnico Maribor, v kateri od leta 1999 deluje samostojen oddelek za odkrivanje zavarovalniških goljufij. V njem letno obravnavajo več kakor 300 sumljivih primerov, od katerih se tretjina izkaže za dejanski poskus zavarovalniških goljufij.

Ob sumu, da gre za goljufijo, vložijo pri Zavarovalnici Maribor tudi kazenske ovadbe na tožilstvo zoper vse osebe, ki so kakor koli vpletene oziroma pomagajo pri poskusu izvršitve kaznivih dejanj. Služba je v prvem polletju leta 2000 z odkrivanjem goljufij in izmišljenih prometnih nezgod prihranila 24,67 milijona tolarjev. Skoraj polovica tega zneska je prišlo iz »na delu ulovljene« organizirane skupnine, ki se je načrtno ukvarjala s

prirejanjem prometnih nezgod. Tako so na različnih območjih Slovenije, Hrvaške in Bosne in Hercegovine postavili skupaj več že prej poškodovanih vozil, tako pa ustvarili vtis, da gre za prometno nezgodo, in jo kot takšno prijavili policiji. Če bi jim uspelo, bi Zavarovalnico Maribor olajšali za skoraj 11 milijonov tolarjev.

Oddelek vedno pogosteje odkriva tudi škode, ki nastajajo po dejanski nesreči, povzročitelj pa jo prikrije zaradi vinjenosti, vpliva mamil... Veliko je tudi primerov, ko povzročitelj nesreče nima sklenjenega kasko zavarovanja, pa poprosi svojega prijatelja (seveda za ustrezno odškodnino), da mu izroči kupon. Take goljufije naj bi bilo dokaj lahko izslediti.

Služba za odkrivanje goljufij se je srečala tudi s primeri navideznih tatvin, avtomobile pa so prodali predvsem v vzhodnoevropske države. Zato Zavarovalnica Maribor tesno sodeluje s strokovnjaki iz tujine, predvsem iz območja nekdanje Jugoslavije, kjer odkrivajo največ tovrstnih primerov. Očitno je, da so tudi kuponi in police postali zanimivi za ponarejevalce, saj niso redki primeri takšnega poskusa okoriščanja.

Poleg materialnih avtomobilskih zavarovalniških goljufij pa v službi opažajo še druge goljufije v zvezi z nematerialno škodo. Tudi v teh primerih gre predvsem za raziskovanje upravičenosti odškodnin zaradi telesnih poškodb v prometnih nezgodah. Ugotovili so namreč, da veliko ljudi ob izmišljenih prometnih nezgodah uveljavlja še telesne poškodbe ali pa si nezgodo izmislijo izključno zaradi uveljavljanja telesnih poškodb. V nekaj primerih je služba razkrinkala, da so v lažnih odškodninskih zahtevkih sodelovali tudi odvetniki, saj so prav ti svetovali uporabo ponarejene medicinske in druge dokumentacije, s katero so želeli upravičiti visoke zahtevke.

Tudi na Zavarovalnici Tilia so mi zatrdili, da so pri avtomobilskem zavarovanju goljufije iz naslova uveljavljanja škode iz kuponov (uveljavljanje škode po več kuponih, prikaz obratne krivde...) skoraj izkoreninili s pomočjo računalniške povezave med zavarovalnicami.

Še vedno pa je odkrito število precej manjše od števila goljufij, ki ostanejo neodkrite. Po podatkih odbora evropskega zavarovalniškega združenja (Comitee European des Assurances) morajo evropske zavarovalnice vsako leto zaradi goljufij preboleti izgubo več kakor osmih milijard evrov, kar pomeni, od dva do deset odstotkov pobrane premije. Za Slovenijo bi to pomenilo (pri dveh odstotkih) kar 3,5 milijarde tolarjev na leto.

SKLEP

Zavarovalne goljufije so se razvile z nastankom zavarovalne dejavnosti in se pri namenu ne razlikujejo dosti od drugih goljufij. Njihov glavni in najpogostejši motiv je namreč premoženjska oziroma finančna korist.

V diplomskem delu sem predstavila problematiko zavarovalnih goljufij na dveh področjih zavarovanja – nezgodnem in avtomobilskem. Tukaj je namreč najbolj opazno, da se zavarovalne goljufije iz leta v leto širijo in izpopolnjujejo, in zato bi bilo potrebno takojšnje ukrepanje in preprečevanje.

Pri svojih raziskavah sem ugotovila, da je večina zavarovalnih goljufov, ki so bili obtoženi goljufije, s katero so povzročili veliko premoženjsko škodo, moškega spola, v starosti med 30 in 40 let, imajo (vsaj uradno) nižje dohodke ali pa se ukvarjajo s priložnostnimi deli in jim uspešno izvedena goljufija prinaša večinski del dohodka. Ženske jim ponavadi samo pomagajo in ni nujno, da vedo, pri čem sodelujejo. Večinoma so s storilci v sorodstveni zvezi (mama, žena, zunajzakonska partnerka).

Goljufije, pri katerih gre zaprotipravno pridobitev večje vsote denarja na račun zavarovalnine, večinoma nastanejo ali začnejo nastajati že pri sklenitvi zavarovanja. Druge goljufije pa so storjene predvsem po sistemu »priložnost dela tatu«, saj je med ljudmi uveljavljeno prepričanje, da so upravičeni do nekega povračila za plačevanje premije. To upravičenost pa najlaže izsilijo ob nesreči, ki se dejansko zgodi in pri kateri lahko prikrijejo ali spremenijo nekatera dejstva, na podlagi katerih jim zavarovalnica izplača odškodnino.

Naj omenim predloge, ki bi lahko zmanjšali obsežnost zavarovalnih goljufij na ravni samih zavarovalnic. Prvič je treba spodbuditi zaposlene, jih izobraževati in nagradjevati za dobro opravljeno delo ter jih tako narediti čimbolj imune za kakršno koli obliko podkupovanja. Lojalnost zavarovalnici bi morala biti pred zvestobo družini, prijateljem itd., seveda samo v smislu v zvezi z možno kršitvijo zakona. Vse zavarovalnice bi morale imeti oblikovan sklad za odkrivanje kršiteljev in njihovo preganjanje. Ena od rešitev bi verjetno bila različno obravnavanje zavarovancev, ki so bili obsojeni goljufije ali poskusa storitve goljufije. Ti bi morali ob ponovni sklenitvi zavarovanja imeti višjo premijo od drugih, ki bi vključevala tudi tveganje, da bo ta zavarovanec spet goljufal. Ključ do uspeha je verjetno povezava vseh zavarovalnic na trgu pri izmenjavi informacij. Računalniško podprti informacijski sistem bi pomenil idealno sodelovanje zavarovalnic. Toda ena največjih ovir pri vzpostavitvi neke centralne zbirke podatkov o storilcih, osumljencih in sumljivih primerih je zakon o varovanju osebnih podatkov s svojo strogo zaščito.

Naslednji stopnji ukrepanja sta slovenska zakonodaja in delo sodišč. Zagrožena kazen za goljufijo je tako mila, da jo večina storilcev ne jemlje resno, zato bi bilo glede na naraščanje zavarovalnih goljufij smiselno dopolniti zakon in zvišati kazni. Med raziskovanjem sem pri obsodbah zavarovalnih goljufij naletela samo na pogojno izrečeno kazen, iz česar lahko sklepam, da storilec, ki je bil obtožen kaznivega dejanja goljufije, lahko v letu oziroma največ dveh letih prestajanja pogojne kazni izpopolni svojo tehniko in znanje, po tem času pa poskusi znova. Verjetnost, da bi ga ponovno odkrili, je zelo majhna. Predlagam, da bi bila denarna kazen za goljufijo vsaj dvakrat tolikšna, kolikršna je bila zavarovančeva premoženjska korist ob storitvi goljufije, in da bi moral obsojenec takoj po pravnomočni obsodbi vrniti zavarovalnino oškodovancu.

Iz navedenih primerov zavarovalnih goljufij je tudi razvidno, da jih je kar nekaj zastaralo, kar je lahko posledica »dobrih« odvetnikov in počasnosti sodišč. Po mojem mnenju bi bila uvedba določenega števila ur javnokoristnega dela učinkovitejša od zaporne kazni za zatiranje goljufij, ravno zato, da bi se goljufije čim manj ponavljale, saj bi moral delo opraviti tudi storilec, ki je bil prvič obsojen, medtem ko gre v zapor samo goljuf, ki je bil že večkrat obsojen, drugi pa jo »odnesejo« s pogojno zaporno kaznijo. Na tej stopnji bi verjetno morala posredovati država, koristna pa bi bila tudi institucija, ki bi povezala zavarovalnice, policijo, detektive in druge, ki se ukvarjajo s to problematiko.

Na koncu ne pozabimo na širšo javnost, ki potrebo po boju in zatiranju te oblike kriminala premalo pozna. Koristno bi jo bilo seznanjati s to problematiko, saj se zavarovalne premije zvišujejo tudi zaradi izgube oziroma večanja rezervacij zavarovalnic, ker število goljufij narašča. Vsak zavarovanec bo po vsej verjetnosti drugače gledal na zavarovalno goljufijo, če mu bo predstavljeno dejstvo, da se z vsako storjeno in neodkrito zavarovalno goljufijo za neki odstotek zviša zavarovalna premija. Ali ste med njimi tudi vi?

LITERATURA

1. **Insurance Fraud**. München: Münchener Rückversicherungs-Gesellschaft, 1994. 72 str.
2. Jamer Danilo: **Goljufije v zavarovalništvu**. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 39 str.
3. Kruhar Simona: **Goljufije z lizingi**.
[URL: <http://www.dnevnik.si/clanekb.asp?id=15858>], 04.08.2002.
4. Niemi Hannu: **Insurance and Crime**. European Journal on Criminal Policy and Research, Amsterdam, 1995, 69 str.
5. Škof Gabrijel: **Zavarovalna goljufija**. 7. Dnevi slovenskega zavarovalništva. Portorož: Slovensko zavarovalno združenje, 2000, str. 239-253.
6. **The European Insurance Anti-fraud Guide**. B. k.: Comité Européen des Assurances, 1998, 5, 60 str.
7. Vake Danijel: **Zavarovalniške goljufije**. Kapital, Ljubljana, 25. februar 2002, str. 5-13
8. Zorc Karmen: **Zavarovalne goljufije**. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999, 56 str.
9. Žerjav Ciril: **Kriminalistika**. Ljubljana: Izobraževalni center organov za notranje zadeve, 1994, 474 str.

VIRI

1. Horvat Janez: **Interni vir zavarovalnice Tilia d.d.**, 2002.
2. **Interna gradiva ministrstva za notranje zadeve**, 1998.
3. **Interna gradiva zavarovalnice Tilia d.d.**, 2002.
4. **Interna gradiva zavarovalnice Triglav d.d.**, 2002.
5. **Interna gradiva Okrožnega državnega tožilstva v Ljubljani**, 1990-2000.
6. Ivanovič Žarko: **Zavarovalniške goljufije**. Revija policija, Ljubljana, 1994, 3-4, str. 159-165.
7. **Kazenski zakonik republike Slovenije** (Uradni list RS, št. 63/94 in popravek v št. 70/94).
8. Levstik Alojzij: **Zavarovalniške goljufije**. Pogledi, Ljubljana, 1994, str. 7-14.
9. **Nezgodno zavarovanje**: Zavarovalnica Triglav d.d.
[URL: <http://www.2.zav-triglav.si/stran.asp?id=517-524>], 14.05.2003.
10. **Obligacijski zakonik Republike Slovenije** (Uradni list RS, št. 83-4287/2001).
11. **Splošni pogoji za nezgodno zavarovanje**: Zavarovalnica Adriatic d.d.
[URL: http://www.adriatic.si/nov_splet/nezgodno/pogoji_splosni.htm], 04.05.2003.
12. **The European Insurance Anti-fraud Guide**. B. k.: Comite Europeen des Assurances, 1996, 4, 55 str.
13. **Zakon o varovanju osebnih podatkov** (Uradni list RS, št. 70/94).
14. **Zakon o zavarovalništvu** (Uradni list RS, št. 13-595-2000 in popravki v št. 21-912/2002, 52-2527/2002, 91-4542/2002).
15. **Zavarovalna pogodba**, (Uradni list RS, št. 13-595-2000 in popravki v št. 21-912/2002, 52-2527/2002, 91-4542/2002).
16. **Zavarovanje avtomobilskega kaska**: Zavarovalnica Triglav d.d.
[URL: http://www.triglav.creativ.si/premozenje/sosebno_avto_kasko.htm], 18.08.2002.